

**Ikasle gorren sarbidea
hizkuntzen
curriculumean**

3

Batxilergoa

Ikasle gorren sarbidea hizkuntzen curriculumean

3 Batxilergoa

BERRITZEGUNEAK

Aholkulariak: "Hizkuntza-komunikaziorako gaitasuna"

Itxaso Bernaola Arriortua (Ingelesa)
Mertxe Basterretxea Polo (Ingelesa)
M^a del Mar Pérez Gómez (Lengua Castellana y Literatura)
Mª Victoria Apraiz Jayo (Euskara eta Literatura)
Teresa Ruiz Pérez (Hizkuntzen Trataera Bateratua)

Berritzegune Nagusiko aholkulariak: "Eskola inklusiboa eta HPB"

Belén Odriozola Albizu
Isabel Galende Llamas

IKASLE GORREN KOORDINATZAILEAK

Guillermo Azkarate Maturana (Gipuzkoa)
Marisol Hornas García (Araba)
Kesare Calzacorta Arteta (Bizkaia)

IRAKURKETA KRITIKOA

Javier Granja Pascual

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

HEZKUNTZA, HIZKUNTZA POLITIKA
ETA KULTURA SAILA

DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN,
POLÍTICA LINGÜÍSTICA Y CULTURA

Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia

Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco

Vitoria-Gasteiz, 2013

Lan honen bibliografia-erregistroa Eusko Jaurlaritzako Liburutegi Nagusiaren katalogoa aurki daiteke:
<http://www.bibliotekak.euskadi.net/WebOpac>

Argitaraldia:
1.a, 2013ko urtarrila

Ale-kopurua:
600 ale

Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioa.
Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Saila.

Internet:
www.euskadi.net

Argitaratzailea:
Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia.
Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco
Donostia-San Sebastián, 1 - 010010 Vitoria-Gasteiz

Inprimaketa:
Eusko Jaurlaritzaren Inprenta eta Erreprografia Zerbitzua.

L.G.: VI 026 - 2013

Aurkibidea

LEHENENGO ATALA: IKASLE GORRAK HIZKUNTZEN CURRICULUMEAN TXERTATZEA

1. SARRERA	9
2. ALDAGAI BEREIZGARRIAK	10
2.1. Gorreria eta entzumen-galera kontzeptuak	10
2.2. Entzumena galtzen den unea	11
2.3. Entzumen-galeraren kokapena	11
2.4. Entzumen-galeraren maila	12
2.5. Entzumenaren funtzionaltasuna banakako laguntza teknikoen bidez	12
3. ENTZUMEN GALERAREN ONDORIO OROKORRAK	14
4. IKASLE GORRARI EMANDAKO HEZKUNTZA ERANTZUNAREN EZAUGARRI OROKORRAK ESKOLA INKLUSIBOAREN ESPARRUAN	16
5. IKASLE GORRAK HIZKUNTZEN IRAKASKUNTZAREN AURREAN	
5.1. Irakurmena eskuratzea	19
5.2. Idazmena eskuratzea	20
5.3. Elebitasuna (ahozko hizkuntza / zeinu-hizkuntza)	21
5.4. Beste hizkuntza batzuen ikaskuntza	22
6. EREDU PROGRAMAREN XEDE DIREN IKASLEAK	24
7. CURRICULUMA ESKURATZEKO PLANTEATUTAKO NEURRIAK	26
8. GLOSARIOA	33
9. BIBLIOGRAFIA	35

BIGARREAN ATALA: IKASLE GORRAK HIZKUNTZEN CURRICULUM ARRUNTEAN TXERTATZEKO EREDU PROGRAMA

BATXILERGOA

EUSKAL HIZKUNTZA ETA LITERATURA. GAZTELANIA ETA LITERATURA	39
--	----

ATZERRIKO HIZKUNTZA	57
---------------------	----

Lehenengo atala

**Ikasle gorra hizkuntzen
curriculumean txertatzea**

1. Sarrera

Ikasle gorren Lurralde arteko Batzorde Teknikoko kideok uste dugu ikasle gorrak Batxilergoko hizkuntzen curriculumean txertatzeko eredu-programa baten Lanketa Proiektua beharrezko elementua dela, bai inplikaturako ikasleentzat eta bai ikasle horiek eskolatuta dauden ikastetxeetako profesionalentzat.

Garrantzi handiko proiektu bat da, hiru faktore lotzeko ahalegina egiten baitu, lotura hori egitea zaila den arren. Lehenik eta behin, entzumenaren galerak norbanakoaren hizkuntza-garapenerako dituen ondorioak. Bestalde, norbanako horrek hezkuntza- eta gizarte-inguruko hizkuntzak eskuratzeko duen aukera, eta, azkenik, ikasleen heterogeneotasuna, honako aldagai hauek kontuan hartuta: entzumenaren galeraren maila, galera hori zenbat urterekin hasi zen, entzumen-funtzionaltasuna, etab. Ezaugarri horiek guztiak kontuan izanda, norbanako bakoitzaren erantzuna desberdina eta bakarra izango da.

Esate baterako, lokuzio-aurreko gorreria sakona duen ikasle batek, Lehen Hezkuntzako ibilbide akademikoaren hasieran, 200 hitz ezaguneko hizkuntza-euskarria izango du (Marschak, 1993; Paul, 1996); horrez gain, irakurtzen ikasteko prozesua abiatzarekin batera, ahozko ikaskuntzarekin jarraitu behar du (lehen hizkuntza), eta beste hizkuntza batzuk (bigarren hizkuntza edo hirugarren hizkuntza) bai ahoz eta bai idatziz barneratzeko zailtasuna begien bistakoa da.

Halaber, ikuspegi morfosintaktikotik, entzuten duen ikaslearekin alderatuta, ikasle gorraren ezaguera oso pobrea da; entzuten duen ikasleak, irakurtzen hasten denean, hizkuntza-masa kritikoa du, eta, horri esker, linguistikoki «hazten» jarrai dezake. Gorreria duten ikasleak sorgin-gurpilean murgiltzen dira, izan ere, modu naturalean barneratzen duten hizkuntza-corpusa – entzumenaren bidez– nahiz programaturako ikaskuntzaren bitartez egingo luketen ikaskuntza autonomoa urria da.

Lokuzio-aurreko gorreria sakona duten ikasleen kasuan, hizkuntza-ikaskuntza guztiak asmo sendoz programatu eta transmititu behar dira, eta oso gutxi gertatzen dira bat-batean.

Ikasle horiek gaitasun kognitibo ukigabeak dituzte, eta, beraz, curriculumeko ezagutzak eskuratzeko eta garatzeko, ahozko hizkuntzez gain, zeinu-hizkuntza ere erabil dezakete. Horregatik, ahozko hizkuntza – zeinu-hizkuntza elebitasunaren eta hizkuntza guztiak ahozkoak direnen arteko ezaugarri desberdinak zehaztea merezi du.

Entzumen-gabeziak ahozko hizkuntzak ikasteko orduan sortzen dituen zailtasunak begien bistakoak dira, eta prozesu hori are gehiago nahasten da curriculum arrunteko gainerako ahozko hizkuntzak txertatzen direnean. Horrek dituen inplikazioei buruz gogoeta egiteko, aurkezpen honetan, gorreria duten ikasleen eta horiek curriculumaren garapenean dituzten inplikazioen ezaugarriei buruzko gogoeta teoriko bat txertatu da.

2. Aldagai bereizgarriak

2.1. Gorreria eta entzumen-galera kontzeptuak

Gorreria izen orokorraren barruan biltzen ditugu entzumen-galerari dagozkion maila eta mota guztiak. Gorreria, entzuteko desgaitasuna eta hipoakusia terminoak sinonimotzat hartzen dira askotan, eta entzumen-galera arin zein sakonetarako erabiltzen dira.

Azken urteetan, entzuteko desgaitasunaren esparruan erabiltzen den terminologia zehaztu egin da, entzumenaren erabateko galera –kofosia– batere arrunta ez dela eta hondar-entzumen mailaren bat egon daitekeela nabarmentzeko. Ikuspuntu horrek eragina izan du baita ere «entzumen-galera» terminoa erabiltzeko; batzuetan, termino hori eufemismo moduan erabiltzen da, «gorra» edo «ikasle gorrak» hitzak ez erabiltzeko, izan ere, zenbaiten ustez konnotazio negatiboak dituzte hitz horiek. Hala ere, pertsona askoren ustez, entzuten duen gizartearen beraren aurreiritziak dira horiek, eta pertsona gorren¹ taldeak berak taldearen nortasun-zeinutzat hartzen du.

Ikuspegi audiologiko horrekin jarraitzeko, Monfort eta Juárez (2001) egileek hondar-entzumenarekin eta horren ahalmenearekin lotutako sailkapena egin zuten, eta sailkapen hori asko erabiltzen da entzumenaren errehabilitazioaren esparruan. Sailkapena honako hau da:

- *Entzumen arrunta*. Mintzairako edozein soinu ezagutzen du eta imitatzen du, zentzua kontuan izan gabe. Entzumen maila hau duten haurrek mintzairako bokal-eta kontsonante-hots guztiak ondo hautemateko adieraztasun nahikoa dute.
- *Entzumen funtzionala*. Hitz eta esaldi ezagunak entzuten dituzte, testuinguruaren laguntzarik gabe. Mintzairako bokal-hotsak ondo hautematen dituzte, eta baita kontsonante-hots asko ere, baina ez dute entzumen-bereizketa nahikoa adieraztasun nahikoaz ezagutzeko, batez ere hitza luzea bada edo soinuak silaba azentugabeen eta beste kontsonante-hots baten ondoan edo hitz baten bukaeran esaten badira. Osaera fonetiko oso antzekoa duten hitzak bereizteko zailtasunak dituzte.
- *Hondar-entzumena*. Ahozko hizkuntza hobeto ulertzeko, ezpainak irakurtzen dituzte eta testuinguruaren laguntza behar dute. Soinuak identifika ditzakete eta hitzak elementu prosodikoei esker bereiz ditzakete, hala nola luzerari edo intentsitateari esker, baina oso zaila da osagai fonetikoengatik bereiztea.

¹ Gorren komunitatean, zenbaitzuek ondoko bereizketa hau egiten dute: gorreria audiologikoari “g” xehea esleitzen diote, hizkuntza- eta kultura-entitate adierazten duen Gorreriarri, berriz, “G” larria. Alde horretatik, gorren komunitate terminoak irizpide soziolinguistikoak ditu, eta hainbat kontzeptu hartzen ditu barnean: pertenezia, parte-hartzea eta faktore kulturalak. Alde horretatik, “pertsona gorra, entzumen-galera alde batera utzita, gorren komunitateko kide sentitzen dena da, gorren hizkuntza ezagutzen duena eta haien ezaugarriak partekatzen dituena; ezaugarri horiek ikus-esperientziak hartzen duen funtzio nagusiarekin lotuta daude”. Andersson, Y. (1989): The Deaf World as A Linguistic Minorit”. In: Sign Language Research and Application. Proceedings of the International Congress on Sign Language Research and Application, Hamburg: signum-Press, 155-161.

2.2. Entzumena galtzen den unea

Gaitzaren une ebolutiboaren garrantzia haur gorra lortutako hizkuntza-gaitasunaren arabera mugatu da.

Hala, gaitzaren unearen arabera, honela sailka daiteke:

- *Lokuzio-aurrekoa*: ahozko hizkuntza barneratu aurrekoa.
- *Lokuzio ondokoa*: ahozko hizkuntza barneratu ondorengoa. Begien bistakoa da, kasu honetan, zenbat eta urte gehiago izan, orduan eta handiagoak izango direla ahozko hizkuntzak finkatzeko hizkuntza-oinarriak. Oro har, gorrieria hizkuntza barneratu ondoren gertatzen bada, ez dira arazoak sortzen hizkuntza-gaitasunean, baina pertsonak zailtasunak izan ditzake ezpainen eta aurpegiaren irakurketa ikasteko orduan edo norberaren kontzeptuan eta nortasun pertsonalean (N. Silvestre, 1998).

Hala ere, ikerketek hizkuntza barneratu aurreko aldiei ematen dieten garrantzia kontuan hartuta, lokuzio-aurreko gorrieriari dagokion lehenengo taldearen barnean honako hauek bereiz daitezke: jaiotzetikoak direnak eta bizitzako lehenengo urtean sortutakoak. Azken talde horretako pertsonak ikaskuntza komunikatibo eta fonologiko batzuk egin dituzte, eta, aurrekoekin alderatuta, azken horien egoera desberdina da ahozko hizkuntza ikasteko orduan: intonazioaren balioa ezagutzen dute, badakite hitzek esanahi bat dutela, etab. Dena den, garrantzitsutzat jotzen da baita ere entzumen-galera hautemateko unea, bai eta errehabilitatzeko arretaren hasiera ere.

2.3. Entzumen-galeraren kokapena

Transmisio-gorrieria

Soinua airearen bidez transmititzeko edo garraiatzeko funtzioan nahasmendua izatearen ondorioz sortutako entzumen-galera kanpoko edo erdiko belarran kokatzen dira. Gorrieria horiei transmisio-hipoakusia esaten zaie. Hainbat arrazoiren ondorioz gertatzen dira.

Entzumen-galera horien kasuan, haurrak ahozko diskurtsoari jarraitzeko zailtasun handiak izan ditzakeen arren diagnostikoaren edo tratamenduaren ondoren ere, ehuneko handi batean, entzumena arrunta berreskura daiteke.

Berorien prebalentzia handiena bi urtetik sei urtera bitartean gertatzen da, eta diagnostiko goiztiarra egitea garrantzitsua da hezkuntza-sistemarentzat, aldi ebolutibo horretan gertatzen diren ahozko ikaskuntzak nahiz ikaskuntza idatziak kontuan hartuta.

Pertzepzio-gorrieria, entzumen-gorrieria edo gorrieria neurosentsoriala

Nahasmendu horiei hipoakusia koklearrak ere esaten zaie, zelula ziliatuetan (koklean daude) soinuaren transdukzioan nahasmenduak daudelako. Nahasmenduren bat gerta daiteke, halaber, NSZan, soinu-sentsazioaren pertzepzioari dagokionez, entzumen-bidearen zatiren bat kaltetuta dagoelako; kasu horretan, koklea atzeko hipoakusiak izango dira.

Ikasle gor horiei zuzentzen zaie nagusiki berariazko hezkuntza-baliabideen nahiz hezkuntza-baliabide arrunten esku-hartzea.

Gorreria mistoa

Zenbait kasutan, aldi berean gerta daiteke gorreria neurosensoriala eta transmisio-gorreria.

Gorreria zentrala

Zenbait egilek laugarren tipologia hau aipatzen dute, eta garuneko entzumen-zentroetako lesioak aipatzen dituzte soilik. (J. Peña Casanova, L. Barraquer Bordas, M. A. Surís Jordá, 1981²; Valmaseda eta Díaz-Estébanez, 1999).

2.4. Entzumen-galeraren maila

Aldagai hau oso garrantzitsua da, eta ondorengo azpi-motak sailka daitezke:

- *Entzumen arrunta*: 0 eta 20 dB artekoa.
- *Entzumen Galera Arina (EGA)*: 20 eta 40 dB artekoa. Hizkeraren pertzepzio orokorra, toki jakin batzuetan kokatutako zenbait fonemaren kasuan eta oso intentsitate baxuko emisioetan edo ezkutatuta dauden kasuetan izan ezik. Nahasmendu artikulatarioen bat ere ager dezakete, dislalia audiogenoena adibidez.
- *Entzumen Galera Ertaina (EGE)*: 40 eta 70 dB artekoa. «Elkarrizketaren eremua» (Lafon, 1987) dago arriskuan. Mintzairaren pertzepzio orokorra lortzeko audifonoen egokitzapen ona behar da.
- *Entzumen Galera Larria (EGL)*: 70 eta 90 dB artekoa, batez beste. Entzumen-galera larria duen pertsonak mintzairaren elementu suprasegmentarioak hauteman ditzake, baina entzumenaren bidez jasotzen dituen elementuak ezpainen eta aurpegiaren irakurketarekin osatu behar ditu; hori guztia audifonoaren laguntzari esker eta entzumenaren entrenamenduari esker lor daiteke.
- *Entzumen Galera Sakona (EGS)*: 90 dB baino gehiagoko galera, batez beste. Hizkuntzaren pertzepziorako, garrantzi handia hartzen dute estimulazio bibratilak eta bisualak. Audifonoen aplikazio egokiak aukera ematen du gehienetan subjektuaren emisioaren kontrola egiteko, eta, beraz, ekarpen garrantzitsua da mintzaira ulertzeko orduan (Silvestre, 1998). Dena den, audifono digitalen eta inplante koklearren belaualdi berriei esker izugarri hobetu da irabazi protesikoa.³

2.5. Entzumenaren funtzionaltasuna banakako laguntza teknikoan bidez

Puntu honetan, banakako erabilera duten tresna teknikoak aipatzen dira –audifonoak eta inplante koklearrak–, alde batean edo bi aldeetan erabiltzen direnak eta norbanakoaren hondar-entzumenak erabiltzeko aukera ematen dutenak, bai inplanteen bitartez, bai audifonoen bitartez; tresna horiei esker, bestela lortuko ez litzatekeen entzumen-funtzionaltasuna lortzen da.

² J. Peña Casanova, L. Barraquer Bordas, M. A. Surís Jordá (1981): *Sordera Central*. Logopedia Fonoaudiológica, I. lib., 2. zk. (86-91).

³ Irabazi protesikotzat honako hau hartzen dugu: audifono batek eskain dezakeen amplifikazio maila, sarrera maila desberdinetan eta pertsona bakoitzaren profil audiometrikoaren arabera. Audifono batzuek hainbat irabazi maila eskain ditzakete hainbat maiztasun-bandatan, hala, pertsona bakoitzaren entzumen-profilera hobeto egokitzeko.

Une honetan, laguntza tekniko horien erabilera orokortu egin da haurtzarotik, eta eskola-ikasleen entzumen-aukerak gero eta handiagoak dira. Laguntza tekniko bat erabiltzeak edo inplantatzeak ez dakar berarekin «entzumena berreskuratzea», entzuten duten pertsonak ulertzen duten moduan, behinik behin. Haur gorren kasuan, beharrezkoa da denboran iraungo duen prozesu gaitzaile egokia ezartzea. Entzumenaren funtzionaltasunaren hobekuntza horrek ondorio positiboak ditu ahozko hizkuntzaren garapenean.

3. Entzumen-galeraren ondorio orokorrak

Entzuteak etengabeko lotura ezartzen du norbanakoaren eta inguruaren artean, uneoro jakin baitaiteke zer gertatzen den inguru horretan, eta, horren aurrean, norbanakoak planifikatu egin dezake eta erantzun bat eman dezake. Halaber, segurtasuna sentiarazten dio pertsonari.

Entzuten diren zarata, soinu, berbalizazio edo adierazpen batzuek gure arreta erakartzen dute, eta aztertzea, ikertzea edo galdetzea eramaten gaituzte. Entzuteak jakin-mina pizten du, eta esperientzia eta informazio berriak eskuratzeko aukera ematen du.

Entzundakoaren bitartez, zer gertatuko den aurreratu daiteke, edo zer gertatu den ondoriozta daiteke, zarata bati esker, ahots-tonuari esker edo entzumenaren bidez iristen den ahozko adierazpen bati esker.

Entzumenaren bitartez, haurrak ahozko hizkuntza garatzen du, inguruko pertsonekin izaten dituen ahozko elkarrizketen bidez. Haurrak hitz egiten duenez eta esaten duena eta esaten diotena entzuten duenez, helduak eskaintzen dion eredu zuzenaren arabera egokitzen ditu bere ahoskera eta hizkuntza. Poliki-poliki, hitz batek esanahi bat baino gehiago izan dezakeela jabetzen da, eta zenbait adierazpide erreferentzia literalik gabe erabil daitezkeela ohartzen da. Hitzen esanahiaz gain, ahoskatzeko moduz eta esaldiak ordenatzeko moduz gain, haurrak ingurukoei entzuten die, eta jabetzen da testuinguruaren eta solaskidearen arabera desberdin hitz egiten dutela, eta hitzen esanahia aldatu egiten dela beroriei ematen zaien intonazioaren arabera. Ingurukoei entzunez mintzairaren erregistro desberdinak erabiltzen ikasten du, eta solaskideen, testuinguruaren eta asmoen arabera gauzak modu batean edo bestean adierazten.

Entzumenak etengabe informazio berriak jasotzeko aukera ematen du, bai antolatutako irakaskuntzan, bai komunikabideen bitartez eta bai elkarrizketa informaletan. Informazio horrek berori jasotzen duen pertsonaren ezaguerak zalantzan jartzen ditu, birplanteatu egiten ditu, eta areagotu.

Hizkuntza da goi mailako funtzio kognitiboak garatzen dituen tresna, eta garapen emozionala eta gizarteko integrazioa errazten ditu. Hizkuntzaren bitartez, helduek irakatsi eta hezi egiten dute, eta hurrek ikaskuntzan parte hartzen dute, beren kideekin ideiak eta esperientziak erkatuz.

Entzumen-galera duten haurren kasuan, ikusmena esperientziak barneratzeko iturri garrantzitsutzat jotzen den arren, ez da inoiz gertatzen «*zentzumen-ordezkapen*» deritzona, hau da, entzumenaren galeraren ondorioz jasotzen ez den informazioa ez da ikusmenaren bidez jasotzen. Entzuteko zailtasunak dituen pertsona batentzat, ondo entzuten duen pertsonarentzat neutroak diren ikusizko estimuluek esanahia hartzen dute edo har dezakete, esate baterako, errezelen mugimenduak, zoruaren edo mahaiaren bibrazioak, etab.

Entzumena da urrutiko sentsazioak jaso ditzaketen bi zentzumenetatik inguruarekin etengabe lotzen gaituen bakarra; ez dago entzumenaren zentzua ixteko modurik, eta, ikusmenaren kasuan, aldiz, bai; horrez gain, esnaldiaren eta loaren zikloa daude. Entzumenak etengabe erne egotera behartzen gaitu.

Entzumenaren kasuan, ez da beharrezkoa soinua eragiten duen estimuluaren presentzia, eta, ikusmenaren kasuan, aldiz, presentzia hori beharrezkoa da. Oro har, entzumenaren bidez jasotzen dugun informazioa ikusi egiten dugu gero.

Halaber, entzumena denborarekin lotutako zentzumena da, hau da, estimuluek beroriek gertatzen diren denbora-ordenan hartzen dute zentzua; ikusmenaren kasuan, aldiz, nozio

espaziala eskaintzen du, hau da, estimuluen kokapen espazialari buruzko informazioa ematen du, bai eta norberaren kokapen espazialari buruzkoa ere.

Dena den, entzumena urruneko zentzumena da, eta pertsonaren inguruarekiko etengabe erne egoteko aukera ematen du; beraz, informazio-iturri garrantzitsuena da pertsonarentzat. Entzumenaren bitartez, norbanakoak ingurua kontrolatzen du, eta horri esker hartzen du zentzua. Entzumen-galeraren ondorioz, pertsonaren arreta erakarriko duten soinuen, zaraten, ahots-tonuen, adierazpenen eta abarren kopurua txikiagoa izango da.

Bestalde, entzumen-galeraren ondorioz, ahozko hizkuntza bide naturaletik, hau da, pertsonetikiko bat-bateko elkarrerakintzetatik, barneratzeko aukera txikiagoa izango da; eta, gainera, norbanakoaren garapena bermatuko duten esperientzien kopurua eta kalitatea ere txikiagoa izango da.

Azken bi inplikazio horiek –lehena bigarrenaren ondorio da–, eta baita gaitasunen integritateak ere, pertsona gorra zaurgarri egiten dute, informazioa bi noranzkoetan eskuratzeko zailtasunaren erruz:

- Esperientzia eskuratzeko zailtasuna.
- Inguruko ahozko hizkuntzak garatzeko zailtasuna.

Vygotsky-k (1981) planteatutakoaren ildotik, pentsamenduaren eta hizkuntzaren artean interdependentzia dialektiko konplexua dago: hizkuntza pentsamendu da, eta pentsamendua hizkuntza bihurtzen da. Hizkuntzak gizarte-komunikazioari dagokion funtzioa betetzen du hasiera batean, eta, aurrerago, barneratu egiten du norbanakoak, jarduera intelektuala zuzentzeko eta antolatzeko. Bestalde, hizkuntzak berak gizarteko esperientzia kategorizatu egiten du eta forma ematen dio, hala, esperientzia horretatik urrundu ahal izateko. Horren ondorioz, ikasle gorren garapen kognitiboari ondoko bi inplikazio hauek eragiten diote: batetik, komunikatzeko kode baliagarri bat barneratzeko zailtasunak; eta, bestetik, aurre egin behar dien esperientziak kategorizatzekeo zailtasunak.

Hala ere, komenigarria da azpimarratzea gorra izateak edo entzuteko zailtasunak izateak ez dituela gizartean egokitzeko zailtasunak inplikatzten. Komunikatzeko aukerak badituzte pertsona gorrek, bai eta komunikatzeko asmoa ere, baina, hala ere, beharbada ez dute nahikoa gaitasun inguruko hizkuntza-kodean.

4. Ikasle gorrari emandako hezkuntza erantzunaren ezaugarri orokorrak eskola inklusiboaren esparruan

Hezkuntzaren esparruan ezartzen diren irakasteko eta ikasteko prozesuak hainbat hizkuntzatako ahozko estrategietan oinarrituta daude funtsean. Estrategia horietan ikasleek nahiz irakasleek hartzen dute parte. Egoera bakoitzerako laguntza egokiena kontuan hartzeko, beharrezkoa da ondoko markatzaile hauek nabarmentzea (CREENA⁴, 2006):

- Hizkuntza barneratzeko orduan jartzen den arreta, ikasle gorrek dituen arreta mailak balioetsiz.
- Zein azalpen ulertzen dituen hobeto: banakako azalpenak edo talde txikietan ematen direnak.
- Ikaskideek ematen duten informazioaren ulermena, informazio hori parte-hartzea kontrolatua den kasuetan soilik ulertzen duen edo informazioa edozein egoeratan jasotzeko gai den balioetsiz.
- Eskolako azalpenen jarraipen maila, zer ulertu duen egiaztatuz.
- Taldeko elkarrizketen edo eztabaiden jarraipena. Garrantzitsua da elkarrizketak eta eztabaidak jarraitzen dituen eta laguntza tekniko nahiz pertsonaren baten laguntza behar duen egiaztatzea.
- Ahozko ulermena zaildu dezaketen faktoreak. Horretarako, garrantzitsua da honako hauek egiaztatzea:
 - *Aurpegira begiratzen die hitz egiten dien pertsonari.*
 - *Nahikoa arreta eskaintzen du, edo beharrezko denboran.*
 - *Beste zarata batzuk entzuten dira.*
 - *Ikasgelako argia egokia da ezpainen irakurketa errazteko.*
 - *Irakasleen eta ikasleen arteko distantzia egokia da.*
 - *Irakaslearen aurpegia ondo ikus dezake.*
 - *«Arreta zatitu»ari dagozkion egoerak planteatzen dira: ikasle gorrek ikusizko bi estimulu edo gehiago jasotzen ditu aldi berean, ikus-eremu zabalean, eta ikasleak guztiei zuzendu behar die bere arreta. Esate baterako, arbela digitalean egindako aurkezpen bat, irakaslearen ahozko azalpena eta, horrez gain, berariazko irakasleek zeinu bidezko hizkuntzan emandako azalpena.*
 - *Ikaslea azkar nekatzen da.*
 - *Azalpenak luzeak dira eta ikusizko laguntza gutxi ditu.*
 - *Hainbat pertsonak aldi berean hitz egiten dute.*

⁴ CREENA (2006): *Alumnado con grave discapacidad auditiva en Educación Infantil y primaria. Orientaciones para la respuesta educativa*. Iruña. Nafarroako Gobernuaren Argitalpen Funtsa.

Halaber, doikuntza eta laguntza hauek bultzatuko lukete gehien ikasgelako ahozko ulermena:

- Ikaslearen arreta erakartzea, begiratu dezan.
- Motelago hitz egitea, argiago ahoskatuz, baina gehiegikeriarik egin gabe.
- Azalpen laburrak ematea.
- Azalpen osagarriak ematea.
- Azalpenaren ideia nagusiak errepikatzea.
- Irakaslearen hizkuntza haurren ulermen-aukeren arabera egokitzea (ohiko hiztegia eta esaldi errazak erabiltzea).
- Zeinu bidezko komunikazioa etengabe erabiltzea.
- Ahozko hizkuntzarekin batera terminoren bat azpimarratzeko edo argitzeko keinuak edo zeinuak erabiltzea.
- Azalpenekin batera ikusizko materiala eskaintzea (eskemak, diapositibak, power pointak).
- Erabiliko diren hitz nagusiak arbelean idaztea, edo azalpenaren eskema egitea.
- Elkarrerakintzarako egoerak ezartzea, binaka edo talde txikietan ahal bada.
- Kideen arteko laguntza antolatzea.
- Eztabaidetan arau jakin batzuk erabiltzea erritmoa eta txandak kontrolatzeko, hala, ikasle gorren parte-hartzea errazteko.

Azkenik, entzumen-galera duten ikasleen zailtasunetako bat talde handian egindako jardueretan gertatzen diren elkarrekintzen ingurukoa da. Talde handietan garatzen diren jarduera horietan parte hartzeko txandak errespetatzen ez badira, oro har, ikasle gorrentzat ezinezkoa da ikaskideek nahiz irakasleak adierazitakoa jasotzea. Helburu horrekin, hainbat gomendio egin nahi ditugu, baliabide metodologikotzat talde handiko lana erabiltzen denean kontuan hartzeko:

- Ikasle gorra toki egokian kokatzea, irakasleari eta arbelari zuzenean begiratzeko aukera izateko moduan eta, halaber, ikaskideen ikuspegi orokorra duela bermatzeko moduan, hala, parte hartzeko aukera izan dezan. Bigarren ilara toki egokia da.
- Planteatutako jarduera talde handian egin behar badute, «U» formako kokapena egokia izan daiteke.
- Jarduera hauetan, garrantzitsua da ikasle gorrek ikaskideek ikasgelan ematen duten informazioan parte hartzea; horretarako, beharrezkoa da ikaskideen esku-hartzeen erritmoa kontrolatzea, ikasle gorra galduta senti ez dadin. Zeinu-hizkuntzan aditua den irakasle baten laguntza izanez gero, horixe izango da irakasle horren egiteko bat, noski.
- Prozesua ahalik eta eraginkorrena izan dadin, gainerako ikaskideei ikaskide gorrek dituen zailtasunen berri ematea komeni da, eta esku hartzeko txandak errespetatu beharko dituzte, komunikazioa eraginkorragoa izan dadin.
- Eztabaidetan, garrantzitsua da parte hartzeko arauak azaltzea (entzutea – txanda eskatzea – gaiaren arabera esku hartzea – entzutea).

- Ikasleak ikaskideak ikusi egin behar ditu horiek hitz egiten dutenean. Laguntza teknikoren bat izanez gero –FM irrati-igorgailua, esate baterako–, ikaskideen artean eskuz esku ibiliko da, parte hartzeko txanda aldatzearekin batera.
- Eraginkorragoa da talde txikian egiten den lana talde handian egiten dena baino. Talde txikietan, ikasle gorrak ikaskideek ematen duten informazioa jaso dezake, seguruago sentituko da eta hobeto parte hartuko du prozesuan.
- Interesgarria da ideia nagusiak zuzenean adieraztea. Irakasle espezialistaren irudia egongo balitz, horixe litzateke berorren egiteko bat, hau da, taldeko kideek adierazitako informazioa helaraztea.

Laguntza osagarri teknikoak (FM irrati-igorgailua) nahiz beste pertsona batzuen (ikasle gorrei laguntzeko irakasleak, beste baliabide batzuk, etab.) laguntza behar diren balioetsi behar da.

5. Ikasle gorrek hizkuntzen irakaskuntzaren aurrean

5.1. Irakurmena eskuratzea

Beharrezkoa da esperientziekin eta egiaztatutako ikerketekin justifikatzea ikasle gorrek, irakurtzeko eta idazteko prozesu mekanikoak baino gehiago, ulertzeko prozesu mekanikoak eskuratzeko dituzten zailtasunak.

Irakurtzen ikastea ahozko hizkuntzaren gaitasunarekin lotuta dago, fonologiari dagokionez funtsean. Bestalde, irakurketa da norbanakoa autonomo bihurtzen duen tresna, ikaskuntzei dagokienez. Hala ere, ahozko hizkuntzan ez bezala –naturalki ikasten da, eskolan hasi aurretik–, irakurtzen eta idazten ikasteko irakaskuntza formala beharrezkoa da.

Entzuten duen haurra irakurtzen ikasten hasten denean eskolan, milaka hitz sortzeko eta ulertzeko beharrezko hizkuntza-gaitasuna du jada, eta hitz horiekin osa daitezkeen esaldi gehienak ezagutzen ditu, egitura sintaktiko konplexuenak menperatu ez arren.

Azken hogeita hamar urteotako datuak ugariak⁵ izan dira, eta, sistematikoki eta historikoki, haur gorrek irakurtzen eta idazten ikasteko prozesu mekanikoen ikaskuntzan zailtasunak izateaz gain, irakurtzeko orduan maila egokia eta funtzionala eskuratzeko arazoak erakutsi dituzte.

Alde horretatik, Gillot txostenak (1998)⁶ datu esanguratsua ematen du: pertsona gorren % 80 alfabetatugabe funtzionalak dira gaur eta baita duela mende bat ere, hau da, ez dute ulertzen irakurtzen duten hizkuntza.

Ikasle gorrek lortutako emaitzei buruzko azterketa klasikoa egin zuen Conradek⁷, 1979an argitaratutako lanean. Lan horretan, Ingalaterran eta Galesen 1974. urtetik 1976. urtera bitartean gorrei zuzendutako berariazko irakaskuntzan eskolatutako eta gorreria sakona zuten 15etik 16 urte eta erdi arteko gazte guztien irakurketa maila ebaluatu zuen. Azterketak erakutsi zuen gazte horietako bakar batek ere ez zuela bere adinari zegokion irakurketa maila; batez besteko maila Lehen Hezkuntzako bigarren eta hirugarren maila artekoa zen, eta % 15ek soilik lortu zuen Lehen Hezkuntzako seigarren mailari zegokion maila. Azken maila hori funtzionala dela esan daiteke, hau da, irakurketa informazioa lortzeko baliabide gisa erabiltzeko maila dela.

Datu horiek kontuan hartu behar dira, izan ere, askotan, entzuten duten profesionalak egiten duten oker bat, borondate onenarekin egiten badute ere, «*irtenbide*» kurrikular gisa testu idatziak erabiltzea izaten da, eta egiten duten planteamendua sinplista izaten da neurri batean: «*entzuten ez dutenez, idatziz emango diegu, eta horrela konponduko dugu arazoa*».

Emaitza horien arrazoiei dagokienez, egileak ez dira ados jartzen, baina ondoko arrazoi hauek azpimarratzen dira:

- Ahozko hizkuntzaren ezaguera maila baxua.
- Irakurtzen denari buruz dituzten ezaguera urriak.
- Esperientzia urriak eta ekoizpen idatzirako motibazioa.

⁵ «Hizkuntza idatzia eta ikasle gorrek» gaia sakonago aztertzeko, bi erreferentzia hauek erabil daitezke: Domínguez, A. B.; eta Alonso, P. (2004): *La educación de los alumnos sordos hoy: Perspectivas y respuestas educativas*. Malaga. Aljibe argitaletxea; eta Acosta, V. (2006): *La sordera desde la diversidad cultural y lingüística. Construyendo centros inclusivos en la educación del alumnado con sordera*. Bartzelona. Masson argitaletxea, VIII. kapitulu.

⁶ Gillot, D. (1998). *Informe en 115 proposiciones sobre los derechos de los sordos*. Frantziako Parlamentua eta Ezintasunaren Europako Foroa (EEF).

⁷ Conrad, R. (1979). *The Deaf School Child*. Londres: Harper & Row.

- Kodetze fonologikorako zailtasuna.
- Irakurtzen eta idazten irakasteko metodologia (Domínguez, A. B. eta Alonso, P., 2004)⁸

5.2. Idazmena eskuratzea

Hizkuntzaren erabilera bost trebetasun hauen bidez agertzen da: ahozko adierazpena, adierazpen idatzia, ahozko ulermena, ulermen idatzia eta ahozko elkarrekintza.

Ikusmenaren laguntza behar izatea da ikasle gorrentzat irakurtzen eta idazten ikasteak duen ezaugarri adierazgarriena. Soinuen denbora-ordenaren ondorioz, mintzaira iraupen gutxikoa den bitartean, idazkera iraunkorra da, behin eta berriro irakur daiteke. Idazkeraren iraunkortasunari esker, irakurleak nola irakurri kontrola dezake, azkarrago edo polikiago irakur dezake, eta, horrez gain, ikusizko hainbat arrasto ere eskaintzen ditu ulermena errazteko. Gainera, idazkerak hitzen forma zuzena adierazten digu. Horrek argi erakusten du ikasle gorrek hizkuntza idatzia ikasteak eta menderatzeak duen garrantzia, honako hauek errazten baitizkio:

- inguruko informazioa eskuratzeko aukera.
- hizkuntza-gaitasuna hobetzea.
- hiztegi berria ikasteko aukera.
- hizkuntza-eredu asko ezagutzeko aukera.

Hala ere, idazkera edo testuen ekoizpena jarduera kognitibo konplexua da. Ulertu gabe deskodetzea ez da irakurtzea; testu idatziak ezagutzeko prozesuei egiten die erreferentzia. Horretarako, kontzientzia fonologikoa garatu behar da, hitzak ezagutzeko trebeziak garatzeko funtsezko puntua baita. Sistema alfabetikoa ezagutu behar da, eta baita ahozkoarekin duen lotura, fonemen eta grafemen arteko lotura eta ortografiaren arauak ere.

Ulertzeko, beharrezkoa da hizkuntza-ezaguerak hitz berriak eta gero eta esaldi-egitura konplexuagoak barneratzea inplikatzeko; bestalde, mundu fisikoa eta soziala ere ezagutu behar dira, eta beharrezkoa da testuei esanahia ematek abiatuta zertarako irakurtzen den eta testu bakoitzak zer komunikazio-funtzio duen jabetzea ere.

Hizkuntza idatzia eta ahozko hizkuntza trebetasun interdependenteak dira. Hizkuntza idatziak beharrezko duen hizkuntzaren eta pentsamenduaren arteko lotura eta ahozkoak behar duena desberdinak dira.

Hizkuntza idatziak ahozkoaren estrategia eta trebetasun desberdinak eskatzen ditu, eta testuak ondo adierazteko eta ulertzeko estrategia eta trebetasun horiek garatu behar dira.

Oro har, ikasle gorrek idazteko zailtasunak izaten ditu derrigorrezko eskolaldian nahiz ondoren.

Hainbat azterlanek nahiz irakaskuntza-esperientziak berak erakusten dute ikasle gorren ekoizpen idatziek ondorengo ezaugarri hauek izaten dituztela:

- ikasle gorrek estilo sinplea eta zurruna dute.
- errepikapen estereotipatu ugari agertzen dituzte.
- aldaera sintaktiko urria agertzen dute.
- elkarren artean loturarik ez duten hizkuntza-unitateak erabiltzen dituzte.
- esaldi laburragoak eta sinpleagoak idazten dituzte.

⁸ Op. cit., 98. eta 99. or.

- esaldiko hitzak desberdin banatzen edo ordenatzen dituzte.
- testu idatzian omisio-, ordezkapen-, gehitze- eta ordena-akatsak egiten dituzte.
- zailtasunak dituzte izenordainak, aditz laguntzaileak eta hizkuntza-egitura konplexuak erabiltzerakoan.
- preposizioak eta izenordain pertsonalak beharrezkoak ez direnean erabiltzen dituzte, eta hitzen generoa nahasten dute.
- aditz-denborak gaizki erabiltzen dituzte, edozein komunikazio modutan hezi badira ere (ahozkoan edo zeinu bidezkoan).

Zer unetan kokatzen dira ikasle gorren zailtasunak hizkuntza idatziaren ikaskuntzan? Domínguez Gutiérrezek (1999)⁹ elkarren artean lotuta dauden bi faktore-multzo adierazten ditu: alde batetik, ikasle gorrek hizkuntza idatzia ikasten hasten direnean duten hizkuntza-gaitasun orokorra; eta, bestetik, irakurketan eta idazketan berariaz inplikaturako prozesuak.

Ikasle gorren eta entzuten duten ikasleen hizkuntza-gaitasuna hizkuntza idatzia ikasten hasteko unean oso desberdina da, entzuleen gaitasuna handiagoa baita. Beraz, esan daiteke hizkuntza-gaitasun orokorrean duen zailtasuna dela ikasle gorrek hizkuntza idatzia eskuratzeko arazo nagusia. Esate baterako, irakurtzen ikasten hasten direnean duten hiztegia oso urria da, eta, horrekin batera, lexikoaren ulermen faltak ere arazoak sortzen ditu ahozko hizkuntzaren egitura sintaktikoak menderatzeko garaian eta, nagusiki, hizkuntza figuratiboa, metaforak eta esapideak ulertzeko garaian.

5.3. Elebitasuna (ahozko hizkuntza – zeinu hizkuntza)

Ikuspegi elebidunek bi komunitateko kide potentzial gisa ikusten dute haur gorra: gorren eta entzuten dutenen komunitateetako; hala, ikuspegi horren arabera, pertsona gorra bai gorren komunitatean eta bai entzuten dutenen komunitatean pertsonalki nahiz sozialki integratzeko moduan hazi behar dira. Bestalde, ikuspegi horren arabera, ikuspegi psikolinguistikotik, zeinu-hizkuntza eskuratzeko inguruko gehiengoak hitz egiten duen hizkuntza ikastea erraz dezake.

Profesionalek eta familiarek zeinu-hizkuntzaren arloan duten prestakuntza eta ezagutza gero eta handiagoa denez, eta, bestalde, zeinu-hizkuntza erabiltzen duten guraso gorra dituzten haur gorrek ikaskuntzak barneratzeko prozesua eta pertsona gorrek lortutako emaitzak gero eta hobeto ezagutzen direnez, zenbait joerek haur gorrek komunikatzeko eta hezteko tresna gisa zeinu-hizkuntza erabiltzeko proposamena egiten dute. Zeinu-hizkuntza erabiliko litzateke ikaskuntzak eskuratzeko.

Beraz, zeinu-hizkuntzaren bitartez haur gorra hizkuntza-gaitasuna, komunikatzeko gaitasuna eta gaitasun kognitiboa barneratzen baditu, errazagoa izango da hasierako gaitasun horren gainean bigarren hizkuntza-gaitasun bat eraikitzea. Bestalde, haur gorra eskola-curriculumak eskuratzeko tresna bat izango du, eta, beraz, entzuten duten ikaskideen antzera garatu ahal izango du berori (Valmaseda, M. 1995¹⁰).

Ikuspegi horrek bultzada handia izan zuen Suedian edo Danimarkan, izan ere, herrialde horietan elebitasuna eskola guztietan txertatu zen, eta estatuak legeak eta arauak eman zituen.

⁹ Domínguez, A. B.; eta Velasco, C. (1999): *Lenguaje escrito y sordera. Enfoques teóricos y derivaciones prácticas*. Salamanca. Publicaciones de la Universidad Pontificia de Salamanca.

¹⁰ Verdugo Alonso, M.A. (1998): *Personas con discapacidad. Perspectivas psicopedagógicas y rehabilitadoras*. Madrid. Siglo XXI de España Editores, S.

EAEEn, 2000. urtean Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailaren bidez arautu zen egoera hori, Ikasle Gorren Lurralde arteko Hezkuntza Batzordeak idatzitako txosten baten bitartez; saileko teknikariek nahiz hiru lurraldeetako Familia Elkarteek hartu zuten parte txosten horretan. Txostenak ikasle gorrei eman beharreko erantzuna arautu zuen, bai trataera elebiduna duten Taldekatze Zentroetan (AH – ZH), bai banakako inklusioan.

5.4. Beste hizkuntza batzuen ikaskuntza

Batzuetan, ikasle gorrek ahozko hizkuntza bat baino gehiago eskuratzea zailtasun osagarritzat hartzen da; hala ere, psikolinguistikaren ekarpenek erakutsi digute hizkuntza baten ikaskuntzak, kode berri baten ikaskuntzaz gain, beste kultura bat, munduaren beste ikuspegi bat, beste komunitate bat ezagutu beharra dakarrela. Alde horretatik, EAEko zentro gehienek errealtate eleanitzak eta hezkuntza-elkarteak eskola inklusibo baten alde egindako apustuak ikasle gorrek bi hizkuntza ofizialetan eskaintzen den irakaskuntzatik ez baztertzeko gomendatzen dute, izan ere, ikaskuntza bi hizkuntzatan jasoz gero, ikasle gorrek hizkuntza-gaitasuna hobetuko du. Toronton egindako eta Cummins-ek¹¹ aipatutako ikerketen arabera, hizkuntzen artean ezagueren eta ikaskuntza-prozesuen transferentzia gertatzen da, eta lehen hizkuntzan irakurtzen eta idazten ikasteak beste hizkuntza batzuk ikasteko abantaila zehatzak sortzen ditu.

Entzumen-galera duen ikasle batentzat, edozein hizkuntza ikastea zailtasun osagarria da, baina garrantzitsua da beste hizkuntza batzuk ikasteko eta erabiltzeko aukera ematea, beste edozein ikasleri bezala. Egoera bakoitzak hainbat aldagai kontuan izango dituen norbanakoaren balioespena eskatzen du: entzumen maila, inguruak eskaintzen dizkion aukerak, hizkuntza-gaitasunaren maila, etab.

Alde horretatik, ikasle gorrek atzerriko hizkuntzaren ikaskuntza sistematikoarekin hasteko unerik egokiena zein den zehazteko orduan, esan behar da entzuten duten ikasle gehienek ikaskuntza horri Haur Hezkuntzan heltzen dioten arren, EAEko curriculum ofizialak ez duela derrigortzat jotzen Lehen Hezkuntzako hirugarren mailara arte. Ikasle gorren ahozko hizkuntzaren garapen-fase emankorra 5 urtetik 9 urtera bitartekoa¹² denez, zuhurra izan daiteke atzerriko hizkuntza ikasten hasteko unea atzeratzea, hala, ikasle horiek lehen hizkuntza eta ikasten ari diren ikastetxeko irakaskuntza-hizkuntza(k) finka ditzaten. Atzerriko hizkuntza ikasten hasteko unearen atzerapenak ez du zertan hizkuntza horretan egin beharreko ikaskuntza-helburuei uko egitea ekartzen, izan ere, hainbat adituren ustez¹³, ikasle heldua (edo nerabea) gaztea baino hobeto moldatzen da, haurrak baino azkarragoa eta eraginkorragoa da ikaskuntzaren lehenengo faseetan, baliabideak edo estrategiak areagotu egiten baitira adinean aurrera egin ahala, eta garapen kognitibo handiagoak irakaskuntza formalari probetxu handiagoa ateratzeko aukera ematen baitio. Ikasle gazteenek abantaila duten ikaskuntzaren alderdi bakarria fonologikoa dela diote azterlan horiek, baina hori ez da alderdi garrantzitsuena gorreria duten ikasleen kasuan.

Beharrezko baliabideak eta estrategiak kontinuum baten barnean mugitzen dira, eta horren muturrean honako hauek leudeke: grabazio bat gehiagotan entzutea, entzun aurretik testu idatzia ematea edo irakasleak testua irakurtzea, ezpainak irakurtzeko aukera izan dezaten. Beste

¹¹ CUMMINS, J. (2002): *Lenguaje, Poder y Pedagogía*. Madril. Morata

¹² SILVESTRE, N; LABORDA, C. *Los inicios de la comunicación y la adquisición del lenguaje oral en el alumnado con sordera*. In: *La sordera desde la diversidad lingüística*.

¹³ MC LAUGHLIN (2006) *Mitos y falsas creencias acerca del aprendizaje de una segunda lengua: lo que todo profesor debería olvidar*. Textos de Didáctica de la Lengua y de la Literatura, 41. zk.

Askoren artean (1999): *En torno a los efectos de la edad en el aprendizaje de una lengua extranjera*. Azkeneko lotura: < http://www.ub.es/ice/portaling/eduling/cat/n_/munoz-article-nl.pdf>

muturrean, hala ere, informazio idatzia eskuratzea ahalbidetuko dieten estrategien eta baliabideen lehenespena egin beharko litzateke (FM ekipoaren erabilera, begizta magnetikoaren instalazioa...).

Zeinu-hizkuntzako interpretea erabiltzen duten ikasleek ezaugarri bat dute: zeinu-hizkuntzako interpretea irakasleen eta ikasleen arteko bitartekaria denez, ebaluatzen denean, azkenean interpretea ebaluatzen da, eta ez ikaslea. Berariazko faktore hori kontuan hartu beharko litzateke beste hizkuntza batzuetan curriculumak lantzen denean.

6. Eredu programaren xede diren ikasleak

«*Ikasle gorrak ahozko hizkuntzen curriculumean txertatzeko*» eredu programaren lanketa proiektua oso garrantzitsua da, ezintasun hori duten ikasleen garapen ekonomikoa lortzeko.

Proiektu horrek derrigorrezko irakaskuntzako eta derrigorrezkoaren ondorengo irakaskuntzako hizkuntza-arloen ibilbide kurrikularra hartu nahi du barnean; hala ere, ikaslearen banakako ezaugarriak eta Eredu Programa batzeak ez du esan nahi ikasleek programan zehaztutakora mugatu behar dutenik. Ikasleen errealitateak zehaztuko du programa erabiltzeko malgutasuna. Beharbada, zenbait ikasle beste batzuk baino gehiago hurbilduko dira curriculum arruntera, eta, beste ikasle horien kasuan, egokitzapen gehiago egin beharko liriateke; halaber, beste talderen batentzat Eredu Programa bera curriculum-erreferentzia egokia izan daiteke. Ikasle gorrak dituzten ikastetxeek hizkuntza-arloetan curriculumaren erreferentziako adibidetzat har dezakete Eredu Programa.

Azkenik, *xede-ikasleen* deskribapenarekin hasi baino lehen, esan behar da ikasle gorren artean gertatzen ari diren aldaketak ere begien bistakoak direla; lehenago ere aipatu ditugu horietako batzuk:

- Alde batetik, Euskal *Autonomia Erkidegoko Haur Gorreria Goiz Detektatzeko Programaren*¹⁴ ondorioz, EAEn jaiotako haur guztiei egiten zaizkie entzumena hautemateko probak; proba horiei esker, haurtxoaren entzumena egokia den egiazta daiteke edo entzumen-gabeziaren diagnostiko goiztiarra egin daiteke, eta, horren ondorioz, haurtxoaren behar orokorren tratamendu terapeutikoa bermatzen da, kasu askotan haurrak urtebete egin baino lehenago ere.
- Bestalde, garapen teknologiko garrantzitsua gertatu da, eta, askotan, entzumen-funtzionaltasun handiagoa eskaintzen zaio haurtxo gorrari.
- Azkenik, hezkuntza-errealitatea ere aldatu da, eta, aniztasunarekiko trataerari dagokionez, ikasleek oro har, eta, bereziki, ikasle gorrekiko jarrera eta estrategia didaktiko ulerberagoak sustatu dira.

Hala ere, goian adierazitako aldagai horiei bi baldintzatzaile erantsi behar zaizkie:

- Alde batetik, hezkuntza-sisteman berandu hasten diren ikasle gorrak daude, esate baterako, immigrazio-faktoreen ondoriozkoak; kasu horietan, EAEkoa ez den beste ama-hizkuntza bat dute haur horiek, eta ahozko nahiz zeinu bidezko hizkuntza-gaitasuna berandu garatzen dute.
- Bestetik, gortasunaz gain, beste ezintasun batzuk izan ditzakete haurrek.

Aldagai horiek eta sarrera honen hasieran deskribatutakoak kontuan hartuta, ikasle gorren multzoa aldakortasun funtzional handikoa dela esan behar da, eta, beraz, ikasle gorren kasuan, guztiz beharrezkoa da banakako ebaluazioa eta hezkuntza-planteamenduak egitea.

Aldagai horiek nahiz aldagai audiologikoak eta hizkuntzari dagozkionak kontuan hartuta, ikasle gorrak hainbat taldetan kokatzen saiatu gara, ezaugarri horiek kontuan hartuta beti, eta ahozko hizkuntzak irakasteko eta ikasteko prozesuetan curriculumaren esparruko hainbat neurri planteatu ditugu ikasle horientzat.

¹⁴ Azkeneko lotura:

http://www9.euskadi.net/sanidad/osteba/datos/d_05-06_programa_cribado_sordera_infantil.pdf

	IKASLEAK	CURRICULUM NEURRIAK
1. TALDEA	<ul style="list-style-type: none"> - Diagnostiko audiologikoa: alde bietako entzumen-galera neurosensorial larria edo sakona. -Entzumenari laguntzeko tekniken (inplante koklearra, audifonoak, inplante osteointegratua...) funtzionaltasun egokia. - Ahozko komunikazio-gaitasuna. 	Ahozko Hizkuntzen Eredu Programa Ikasle Gorrentza
2. TALDEA	<ul style="list-style-type: none"> - Diagnostiko audiologikoa: entzumen-galera arina edo moderatua. Alde bateko entzumen-galera. - Entzumen-protisien aprobetxamendu egokia. - Ahozko komunikazio-gaitasuna. 	Curriculum arrunta nahiz Ahozko Hizkuntzen Eredu Programa Ikasle Gorrentzat
3. TALDEA	<ul style="list-style-type: none"> - Diagnostiko audiologikoa: entzumen-galera aldakorra. (Entzumen-galera arinetik entzumen-galera sakonera arte) - Entzumen-protisien aprobetxamendu urria. - Beste ezintasun osagarriak izan ditzake. - Ahozko hizkuntza pobrea. 	Ahozko Hizkuntzen Eredu Programa Ikasle Gorrentzat lehen hizkuntzan nahiz curriculumaren egokitzapen esanguratsuak (ahozko beste hizkuntza batzuetan)
4. TALDEA	<ul style="list-style-type: none"> - Diagnostiko audiologikoa: entzumen-galera aldakorra. - Sisteman berandu sartu direnak. - Familian ahozko beste hizkuntza bat edo batzuk erabil ditzakete, EAEkoaren desberdinak. 	Aukera zabala, ezaugarrien arabera balioetsi beharrekoa: <ul style="list-style-type: none"> · Programazio arrunta errefortzu-neurriekin. · Ahozko Hizkuntzen Eredu Programa Ikasle Gorrentzat · Egokitzapen esanguratsuak

7. Curriculuma eskuratzeko planteatutako neurriak

Curriculuma eskuratzeko planteatzen diren neurriak orientazio moduan erabiltzeko proposamenak dira, ikasle gorren inklusio hobea lortzeko bai hezkuntza-bizitzako parte-hartzean, bai irakasteko eta ikasteko prozesuak hobetzeko.

Ikasle gorrek eskolatzeko prozesuan ahozko hizkuntzen curriculuma egokitzeko proiekturako planteatutakoaren ildo beretik, orain neurri horiek ikasle gorraren errealitate zehatzera egokitzea da helburua. Ez da, beraz, eredu itxia, baizik eta proposamen malgua.

Ondoren, curriculuma ikasle gorren beharretara egokitzeko hainbat estrategia aurkeztuko ditugu, berorren zehaztaperen mailak kontuan hartuz: ikastetxea, ikasgela eta banakakoa; curriculumeko elementuak ere hartu dira kontuan.

CURRICULUMENKO ELEMENTUAK

OINARRIZKOAK

- **Zer eta noiz irakatsi**
Helburuak
Edukiak
- **Nola irakatsi**
Metodologia
Ikasteko eta irakasteko jarduerak
- **Zer, nola eta noiz ebaluatu**

CURRICULUMEAN TXERTATZEKOAK

- **Elementu pertsonalak**
- **Elementu materialak**
- **Antolamenduari dagozkion elementuak**

IKASTETXEKO EGOKITZAPENAK

OINARRIZKO ELEMENTUEI ERAGITEN DIETENAK		
Helburuak eta edukiak	Metodologia eta jarduerak	Ebaluazioa
<ul style="list-style-type: none"> · Prozedurei buruzko helburuei lehentasuna ematea. · Jarrerai buruzko helburuak esplizitu bihurtzea. · Ikasgaien globalizazioa sustatzea. · Jarduera esanguratsuen lanketa bultzatzea. · Hizkuntzaren erabilera eta funtzionaltasuna nabarmenduko dituzten helburuak sustatzea. · IHPn eta ICPn ikasle horiei eman beharreko erantzuna jasotzea, ikastetxeko aniztasunaren zati den heinean. · Komunikazio-hesien desagertzea kudeatzea. · Familien eta gorren elkarrekin batera lan egitea ikasle gorren eskolaz kanpoko jarduerak antolatzeko orduan. · Jarduera ludikoak, jolas kooperatiboak, erakusketa tematikoak eta antzekoak antolatzea, entzuten duten pertsonak erakartzeko: nortasun-jokoak (ezpainak irakurtzea, arreta zatitua, mezu bat zeinu bidez bidaltzea, komunikazio-lantegiak, komunikazio-hesiak desagerrarazteko lantegiak, etab.). · Eskola-testuinguruan zeinu-hizkuntzaren bidezko komunikazio funtzionala lantzeko eskolak antolatzea, parte hartu nahi duten irakasleentzat. · Zeinu-hizkuntzaren presentzia ikastetxeko hizkuntza-paisaian (kartelak, iragarkiak, oharrak, mezuak..). 	<ul style="list-style-type: none"> · Ikasleen taldekatzei dagokienez ikastetxearen malgutasuna sustatuko duten irizpide metodologiko orokorrak ezartzea. · Ikaskuntzetan autonomia ahalbidetuko duten jarduerak sustatzea. · Ikasle gorraren eta entzuten duen ikaslearen arteko bi noranzkoetako komunikazioa sustatzea. · Ikaskuntza berriak hainbat testuingurutan aplikatzea, irakasle guztien ardurapean, beroriek orokortzea bultzatzeko. · Pertsona gorraren komunikazio-arazoaren ulermena sustatuko duten jarduerak. · Lankidetzazko zereginak esleitzea. 	<ul style="list-style-type: none"> · Ikastetxearen baliabideen eta aurretiazko esperientzien hasierako ebaluazioa. · Erabilitako prozedura egokiak zehaztea. · Hezkuntza-premia bereziak (gorreria) dituzten ikasleen promoziorako irizpide orokorrak definitzea. · Komunikazioaren ebaluazio-irizpideak zehaztea. · Hesiak desagerrarazteko gailuen funtzionamenduaren balioespen sistematikoa.

IKASTETXEKO EGOKITZAPENAK

CURRICULUMEAN TXERTATZEKO ELEMENTUEI ERAGITEN DIETENAK		
Pertsonalak eta materialak	Antolamenduari dagozkionak	Komunikazioa
<ul style="list-style-type: none"> · Irakasleen prestakuntza ahalbidetzea. · Esku-hartzeko taldearen zereginak modu egokian zehaztea. · Logopedia-zeregina eta eskola-laguntzako zeregina modu egokian bereiztea.. · Ikasleen heziketan parte hartzen duten pertsona heldu gorrekiko harremana sustatzea. · Sentiberatzeko jardunaldiak antolatzea entzuten duten ikasleen gurasoei begira. · Beharrezko material pedagogikoa eta teknikoak erabiltzeko aukera ematea. · Gorreriarri buruzko dokumentazio-funts bat antolatzea. · Inplikaturako irakasleak koordinatzeko bilerak zehaztea. · Kanpoko aholkulariekin koordinatzeko bilerak zehaztea. 	<ul style="list-style-type: none"> · Aniztasunarekiko arreta ikastetxearen proiektuan bertan lantzen da. · Zuzendaritza-taldearen eta inplikaturako profesionalen arteko aldi behingo koordinazioa bultzatzea. · Ikasleen taldekatzeak egiteko aukera aztertzea. · Hainbat hezkuntza mailatako ikasle gorren arteko elkarrekintza sustatzea. · Ikasmilak irakasleen alde aurreko jarrerak eta eskumenak kontuan hartuta banatzea. · Beharrezko tresna teknikoak kokatzeko guneak izatea. · Bidezko tutoretza bateratuak errazteko neurriak bultzatzea (ahozko hizkuntza eta zeinu-hizkuntza erabiltzen duten irakasleen artekoa). · Zeinu-hizkuntzaren presentzia bultzatzea ikastetxean (eskolako hizkuntza-paisaiako beste hizkuntzen ondoan). · Ikasle gorren eta ohiko irakasleen elkarrekintzarako estrategia errazak sustatzea. 	<ul style="list-style-type: none"> · Ikasle gorrekin erabiltzeko komunikazio-sistema bat (zeinu-hizkuntza) hautatzea, eta irakasleek eta entzuten duten ikasleek gero eta gehiago ezagutzea. · Komunikatzeko sistema osagarriak erabiltzeko aukera aztertzea. · Ezpainen irakurketa egiteko ahalegin txikiena egin behar izateko beharrezko baldintzak azaltzea. · Laguntzen funtzioari (FM, protesiak) buruzko informazioa ematea ikaskideei. · Irakasleak ez entzuteak dakarrenaren inguruan sentiberatzeko jarduerak (simulazioa). · Ikastetxeko irakasleei zeinu-hizkuntzan hiztegi funtzionala ikasteko aukera ematea (eskolako testuinguruarekin lotutakoa: korridorea, jolastokia, jangela...). · Ikastetxeko ikasleei zeinu-hizkuntzan hiztegi funtzionala ikasteko aukera ematea. · Ikastetxeko hizkuntza-paisaian zeinu-hizkuntza txertatzea: ikasgeletan (irakasteko guneetan), jangelan, komunetan, liburutegian, korridoreetan...).

IKASGELAKO EGOKITZAPENAK

OINARRIZKO ELEMENTUEI ERAGITEN DIETENAK		
Helburuak eta edukiak	Metodologia eta jarduerak	Ebaluazioa
<ul style="list-style-type: none"> · Ikaskuntzari dagozkion helburuak eta edukiak txertatzea, eta komunikatzeko sistema alternatiboak (zeinu-hizkuntza) eta osagarriak erabiltzea. · Gorreriarekin eta gorren komunitatearekin lotutako oinarrizko alderdiei buruzko edukiak txertatzea. · Ikaskuntza esanguratsuak eta motibatzaileak sustatzea. · Errealitatea eskolako helburuekin lotzea. · Edukien sekuentzia aldatzeko edo eduki batzuk kentzeko edo gehitzeko aukera. · Malgutasuna aurreikusitako helburuen tenporalizazioan. · Ikasgelan logopediako esku-hartzetik ondorioztatutako lan osagarriak egiteko aukera izatea. · Ikasgelako programazioan ahozko hizkuntzaren lanketan laguntzeko jarduerak jasotzea. · Edukiak ondo ulertzeko transmisio-baliabide egokiak bermatzea. · Hizkuntzen presentzia orekatua ahalbidetzea ikasgelan. · Hesiak kentzeko laguntzei eusteko modua sustatzea (FM, protesiak...). · Ikaslearen eta ikasgelaren arteko bi noranzkoko komunikazioa erraztuko duten estrategiak garatzea · Ikasgelako programazioan banakako egokitzapenak kontuan hartzea. · Ikasleen hizkuntza-gaitasuna aztertzea (ZH-AH) haien komunikazio mailaren balioespena egiteko orduan. 	<ul style="list-style-type: none"> · Egokitzapen metodologikoak txertatzea ikasgelan: lan kooperatiboa sustatzea (kideen arteko tutoretza, oharrak hartzea...). · Lan-erritmo desberdinak errespetatzea. · Lana interesguneen, proiektuen, lantegien eta abarren arabera sustatzea. · Erantzun maila desberdinetako jardueren plangintza egitea, arrakasta eta errefortzu positiboa eskaintzeko. · Azalpen osagarriak ematea banaka nahiz taldean. · Ikusizko material eta material tekniko egokien erabilera sustatzea. · Jardueren dibertsifikatzea: irekiak (erantzun bat baino gehiago izan dezaketenak), mailakatuak, ikasleen interesen eta gaitasun mailatik hurbil egongo direnak eta zailtasun maila desberdinekin ikasmaila bakoitzerako. · Jarduera batzuk zeinu-hizkuntzan aurkeztea (zeinu-hizkuntzako irakaslearen tutoretzapean). 	<ul style="list-style-type: none"> · Ikasgelan zehaztutako curriculumaren egokitzapenen prestakuntzako ebaluazioa egitea. · Hainbat ebaluazio-estrategia aplikatzeko aukera. · Ikasleak arrakasta handien duen komunikazio-estrategiara egokitzea ebaluazioa (idazmena, zeinu-hizkuntza, ahozko hizkuntza...). · Ebaluaziorako tresnak ikasleen beharren arabera egokitzea: denbora-malgutasuna, hizkuntza-formulazioa, zeinu-hizkuntza erabiltzeko aukera ematea... · Ikasgelan hesiak desagerrarazteko gailuen funtzionamenduaren balioespen sistematikoa. · Garatu ahal izan den ikasgelako programazioaren barnean, norbanakoen arabera egokitzapenen garapen mailaren balioespena.

IKASGELAKO EGOKITZAPENAK

CURRICULUMEAN TXERTATZEKO ELEMENTUEI ERAGITEN DIETENAK		
Pertsonalak eta materialak	Antolamenduari dagozkionak	Komunikazioa
<ul style="list-style-type: none"> · Tutoreak ikasleen bana-banako laguntza pedagogikoa eskaintzeko espazioak sortzea. · Espezialisten arreta errazteko antolamenduan edo ordutegian egin beharreko aldaketak sustatzea. · Logopedarekin koordinazioa bermatzea aldian-aldian. · Ikasgelako tutoreen koordinazio sistematikorako denborak bermatzea. · Intsonorizazio- eta argi-baldintza egokienak izatea. · FM irrati-igorgailuak erabiltzeko aukera. · Material didaktiko eta tekniko egokia izatea ahozko hizkuntza eta zeinu-hizkuntza lantzeko. · Aurkezpenak edo diapositibak erabiltzea arbelaren orde, irakasleak arbelera begiratzen ez badu ikasle gorra ezpainak irakurtzeko aukera izango baitu. · Astero kontsulta sistematikoak egiteko espazioak eta denborak sustatzea. 	<ul style="list-style-type: none"> · Irakasleak ikasgelan antolamenduarekin lotutako aldaketak egiteko prest agertzen dira: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Ikasleen taldekatze homogeenak edo heterogeenak egitea, jarduera bera zailtasun maila desberdinarekin eta hainbat erantzun emateko aukerarekin egiteko.</i> - <i>Malgutasuna zereginen tenporalizazioa zehazteko orduan.</i> - <i>Malgutasuna ikasgelako espazioaren aprobetxamendua zehazteko orduan.</i> · Inplikaturako pertsona guztiak koordinatzeko espazioak bermatzea. · Hezkuntza-ekintzaren plangintza egitea, aurretiazko laguntzak, jarduera egiten den uneko laguntzak nahiz ondorengo laguntzak kontuan hartuz. · Kideen arteko tutoretza. 	<ul style="list-style-type: none"> · Ikasle gorrarekiko komunikazio interaktiboa sustatzea ikasgelaren barnean. · Elkarrekintzetan, honako hauetan jartzea arreta: <ul style="list-style-type: none"> - <i>jarreraren sinkronia hitz egiteko txandetan.</i> - <i>txanda hartzeko eta azalpen lasaiak emateko denborak hartzea.</i> - <i>besteei hitz egiteko aukera erraz ematea.</i> - <i>txandak hasteko aukerak ematea.</i> - <i>ekarpenak zabaltzea edo berriro formulatzea (ez zuzentzea).</i> · Beharrezkoa bada, Bigarren Hezkuntzatik aurrera zeinu-hizkuntzako interprete bat izateko aukera ematea. · Ikasgelaren barnean beste sistema handigarri batzuk erabiltzeko aukera izatea. · Ikasgelako jardueren aurkezpena bi hizkuntzetatik edozeinetan egiteko erraztasunak ematea, partekatutako tutoretzaren antolamendua kontuan hartuta. · Irakasleekiko elkarrekintzan: <ul style="list-style-type: none"> - <i>jarrerari dagokion sinkroniari eustea hitz egiteko txandetan.</i> - <i>ikaslearen hitz egiteko txandarako eta azalpenerako denborak ematea.</i> - <i>besteei hitz egiteko aukera erraz ematea.</i> - <i>txandak hasteko aukerak ematea.</i> - <i>ikaslearen ekarpenak zabaltzea edo berriro formulatzea, baina zuzenean ez zuzentzea.</i> · Zeinu-hizkuntzaren edo hizkuntza arruntaren erabilera sustatuko den komunikazio-egoerak sortzea.

BANAKAKO EGOKITZAPENAK

OINARRIZKO ELEMENTUEI ERAGITEN DIETENAK		
Helburuak eta edukiak	Metodologia eta jarduerak	Ebaluazioa
<ul style="list-style-type: none"> · Norbanakoei zuzendutako helburuak eta edukiak txertatzeko aukera: logopediako programazioa, eskola-errefortzua, etab. · Curriculumaren egokitzapen esanguratsuak: ikasgai bakoitzean aginduzkoak diren edukiak eta helburuak lehenestea, hautatzea edo kentzea. · Curriculumerako esanguratsuak ez diren egokitzapenak: ikasgai bakoitzean aginduzkoak ez diren edukiak eta helburuak lehenestea, hautatzea edo kentzea. · Denboraren edota kontzeptuen sakontasun mailaren egokitzapena. · Adierazpen idatziaren hobekuntza sistematikoa: mamia eta forma bereiztea. · Hizkuntzen tratamendua: zeinu-hizkuntza, ahozko hizkuntza (euskara / gaztelania). · Gorren komunitatearen kultura edo hizkuntza ere barnean hartuko duen curriculum (berariazkoa) txertatzea. 	<ul style="list-style-type: none"> · Zereginaren zailtasuna txikitzeko aukera. · Lan-erritmoa moteltzea. · Banaka azalpen osagarriak emateko aukera izatea. · Konplexutasun maila desberdineko erantzunak emateko aukerak dituzten zereginak. · Kideen arteko errefortzu-zereginak antolatzea hainbat ikasgaitan. · Ikasle gorraren arabera egokitutako ikusizko estrategiak maiz erabiltzea (ikaslearen iritzia kontuan hartuko da). 	<ul style="list-style-type: none"> · Ikaslearen curriculum-gaitasuna ebaluatzea, bai aurreikusitako helburuei eta edukiei dagokienez, bai motibazioari eta ikasteko estilo eta estrategiei dagokienez. · Norbanako Curriculum Egokitzapenean (ACI) zehaztutakoaren arabera ebaluatzea, bertan ikasle jakin baten curriculum jasotzen denean. · Familia-ingurua ebaluatzea: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Gorrek diren edo entzuten duten</i> - <i>Gorrieraren aurrean dituzten jarrerak</i> - <i>Etorkizuneko itxaropenak</i> - <i>Lankidetzarako ahalmena.</i> · Ikaslearen ahozko komunikazio-gaitasuna ebaluatzea, eta baita zeinu-hizkuntzan duena eta duen egonkortasun emozionala ere. · Azterketetan, idatziz adierazteko dituen aukerak kontuan izatea. Mamia eta forma bereiz ebaluatzea.

BANAKAKO EGOKITZAPENAK

CURRICULUMEAN TXERTATZEKO ELEMENTUEI ERAGITEN DIETENAK		
Pertsonalak eta materialak	Antolamenduari dagozkionak	Komunikazioa
<ul style="list-style-type: none"> · Ikasleak bere beharrei erantzungo dien adituen talde bat izateko aukera: Ikasgelako irakasleak, PT, logopeda edo EHI... · Gehiegi edo gutxiegi babesteko jarrerak saihestea. · Ikasle gorrari zuzendutako tutoretza areagotzea. · Ikaskidearen edo taldearen laguntza ahalbidetzea. ☒Kideen arteko tutoretza. · Banaka eta taldean zaratarik eta erreberberaziorik gabe lan egiteko espazio bat erabiltzeko aukera izatea. · Material didaktiko egokitua erabiltzeko aukera. · Testu idatziak ikaslearen hizkuntza-trebezien arabera egokitzea. · Ikusizko euskarrien erabilera sistematikoa. · Landu beharreko gaiaren edo lanaren aurkezpen sistematikoa edo jardueraren laburpen-eskema. · Denborak sistematizatzea, irakasleak koordinatzeko aukera izan dezaten. · Ikaslearen arabera, ahozko hizkuntza ulertzen laguntzen duten baliabideak edo estrategiak erabiltzea (FM,...). 	<ul style="list-style-type: none"> · Ikasle gorrentzat oharrak hartzeko sistema bat antolatzea (irakasleen eta/edo ikaskideen artean). · Familiarekin komunikatzea: <ul style="list-style-type: none"> - <i>protesien mantenimendurako.</i> - <i>garapenaren alderdiak eta komunikazio eraginkorrenaren estiloa aztertzeko.</i> · Unitate didaktikoetako edukien –kontzeptuen– eta lexikoaren aurrerapena. · Errefortzuko zereginez arduratzen diren profesionalen eta ohiko irakasleen lana koordinatzeko denbora sistematikoak. · Irakasleen arteko lankidetzaren sustatzea. 	<ul style="list-style-type: none"> · Hiztegia egokitzea eta ikasleek ulertzeko moduko esaldiak erabiltzea. · Komunikatzeko baldintza egokiak ez urratzea: <ul style="list-style-type: none"> <i>Aurrez aurre hitz egitea.</i> <i>Argi ahoskatzea.</i> · «Arreta zatituaren» fenomenoaren saihestea; ikasle gorrak aldi berean eta ikus-eremu zabal batean ikusizko bi estimulu esanguratsu edo gehiago dituenean gertatzen da fenomeno hori, estimulu guztiek bere arreta eskatzen dutenean. · Ahozko hizkuntzaren alderdi pragmatikoei eta funtzionalei ematea lehentasuna ekoizpenaren kalitatearen aurrean. · Komunikatu duela jakinaraztean ikasleari segurtasuna ematea, nola egin duen alde batera utzita. · Inguruko aldaketen berri esplizituki eta zuzenean ematea. · Adierazpen idatzia: mendeko esaldien ordez beste batzuk erabiltzea, ohikoak ez diren aditz-jokaeren ordez adberbioak erabiltzea, etab.

8. Glosarioa

📌 **Arreta zatitua.** Ikasle gorrak bi estimulu edo gehiago jasotzen ditu aldi berean eta ikus-eremu zabalean, eta ikasleak guztiei zuzendu behar die arreta.

📌 **Audifonoak.** Erabiltzaileak gorde dituen entzumen-hondarren arabera, entzumen-seinalea handiagotzen duten gailuak.

📌 **Audiometria.** Entzumena neurtzeko proba subjektiboa.

📌 **Hezkuntza elebiduna.** Gorreria duten ikasleen kasuan, hezkuntza elebiduna dela esango dugu komunikazio-hizkuntza gisa ahozko hizkuntza nahiz zeinu-hizkuntza erabiltzen direnean. Planteamendu horrek aldaketa metodologiko eta kontzeptual garrantzitsuak eskatzen ditu.

📌 **FM irrati-igorgailua.** Laguntzeko produktu bat da, igorgailu bat eta hargailu bat dituen tresna txiki bat. Sistema horiek entzumen-seinalea hobetzen eta hurbiltzen dute, inguruko zarata arintzen dute, eta, horrela, erabiltzaile horiekin komunikatzeko aukera ematen dute. Banaka erabiltzekoak dira, eta ez dute inolako instalaziorik eskatzen.

📌 **Fonologia.** Hizkuntzalaritzaren atala, komunikazioan funtzio bat betetzen duten hotsak soilik aztertzen dituen; hau da, hizkuntzaren ikuspegitik ezaugarri bereizleak dituztenak soilik aztertzen ditu. Hizkuntza horrek dituen fonemen inbentarioa, horiek segida zuzenak osatzeko elkartzeko moduak, fonema bakoitzak ondoan dituenen arabera izaten dituen egokitzapenak eta doinuari, metrikari eta azentuari buruzko arauak biltzen ditu. Haur gorren kasuan, osagai fonologikoak alde bisual eta kinestesikoa ere baduela egiaztatu da; horregatik, ezpainak irakurriz, hizkuntzari buruzko informazio fonologikoa ematen dute, nahiz eta, kasu askotan, modu nahasian.

📌 **Irabazi protesikoa.** Audifono batek eskain dezakeen anplifikazio maila, sarrera maila desberdinetan eta pertsona bakoitzaren profil audiometrikoaren arabera. Audifono batzuek hainbat irabazi maila eskain ditzakete, hainbat maiztasun-bandatan, hala, pertsona bakoitzaren entzumen-profilera hobeto egokitzeko.

📌 **Hipoakusia.** Entzumena erabat edo neurri batean galtzea.

📌 **Inplante koklearra.** Entzumenerako produktu lagungarria da, eta soinuen kalitatea eta kopurua hobetzea du xede. Horretarako, zeinu akustikoak zeinu elektriko bihurtzen ditu, eta horiek entzumen-nerbioa estimulatzeko dute.

📌 **Entzumen-screeninga.** «Jaioberrien entzumen-baheketa» ere esaten zaio. Jaioberriei entzumen-galerarik ez dutela ziurtatzeko egiten zaizkien probak dira.

📌 **Komunikazio-sistema alternatibo eta handigarriak.** SAAC siglen bidez ere ezagutzen dira. Zentzu orokorrean, komunikatzeko baliagarria den edozein baliabide da, mintzamina izan ezik. Adibidez: seinaleak, piktogramak, esku-zeinuak...

8. Bibliografía

- 📄 ASKOREN ARTEAN (1999): *En torno a los efectos de la edad en el aprendizaje de una lengua extranjera*. Azken lotura: <http://www.ub.es/ice/portaling/eduling/cat/n_/munoz-article-nl.pdf>.
- 📄 ASKOREN ARTEAN (2002): Marco común europeo de referencia para las lenguas: aprendizaje, enseñanza, evaluación. Anaya, Madrid.
- 📄 ACOSTA, V. (2006): *La sordera desde la diversidad cultural y lingüística. Construyendo centros inclusivos en la educación del alumnado con sordera*. Bartzelona. Masson Elsevier.
- 📄 ALONSO, P. (1991): *Evaluación curricular: Detección y evaluación en el proceso de enseñanza/aprendizaje de los alumnos sordos*. Madrid. Centro Nacional de Recursos para la Educación Especial-MEC.
- 📄 ALONSO, P.; DOMÍNGUEZ, A.B. (2004): *La educación de los alumnos sordos hoy*. Perspectivas y respuestas educativas. Málaga. Aljibe.
- 📄 ÁLVAREZ, A.; DEL RÍO, P. (1990): «Educación y Desarrollo: la teoría de Vigotsky y la zona de desarrollo próximo», in Marchesi, A.; COLL, C.; PALACIOS, J.: *Desarrollo psicológico y Educación II. Psicología de la Educación*. Madrid. Alianza Psicología.
- 📄 ASENSIO, M. (1989): *Los procesos de lectura en los deficientes auditivos*. Argitaratu gabeko doktorego-tesia. Madrilgo Unibertsitate Autonomoa.
- 📄 CALVO, J. C. (1999): *La sordera. Un enfoque socio-familiar*. Salamanca. Amarú. (Psicología, 46)
- 📄 CLAUSTRE CARDONA, M. ETA BESTE BATZUK (2010): *Alumnado con pérdida auditiva*. Escuela inclusiva: Alumnos distintos pero no diferentes. Bartzelona. GRAO.
- 📄 CONRAD, R. (1979): *The Deaf School Child*. Londres. Harper & Row.
- 📄 CREENA (2006): *Alumnado con grave discapacidad auditiva en Educación Infantil y Primaria. Orientaciones para la respuesta educativa*. Iruñea. Nafarroako Gobernuaren Argitalpen Fonda.
- 📄 CUMMINS, J. (2002): *Lenguaje, Poder y Pedagogía*. Madrid. Morata.
- 📄 DOMÍNGUEZ, A.B.; ALONSO, P. (2004): *La educación de los alumnos sordos hoy*. Perspectivas y respuestas educativas. Málaga. Aljibe.

- 📄 DOMÍNGUEZ, A.B. eta VELASCO, C. (1999): *Lenguaje escrito y sordera. Enfoques teóricos y derivaciones prácticas*. Salamanca. P.
- 📄 Eusko Jaurlaritz. Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila. *Oinarrizko Hezkuntzarako curriculumaren dekretua (azaroaren 13ko EHAA)*.
- 📄 Eusko Jaurlaritz. Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila. *Haur Hezkuntzarako curriculumaren dekretua*.
- 📄 GILLOT, D. (1998): *Informe de 115 proposiciones sobre los derechos de los sordos*. Frantziako Parlamentua eta Ezintasunaren Europako Foroa (EEF).
- 📄 JÁUDENES, C. ETA BESTE BATZUK (2004): *Manual Básico de Formación Especializada sobre Discapacidad Auditiva*. 3. edizioa. Madril. Fiapas.
- 📄 JUÁREZ, A.; MONFORT, M. (2001): *Algo que decir. Hacia la adquisición del lenguaje. Manual de orientación para padres*. Madril. Entha.
- 📄 MARCHESI, A. (arg.) (1987): *El desarrollo cognitivo y lingüístico de los niños sordos*. Madril. Alianza.
- 📄 MC LAUGHLIN (2006): *Mitos y falsas creencias acerca del aprendizaje de una segunda lengua: lo que todos profesor debería olvidar*. Textos de Didáctica de la Lengua y de la Literatura, 41. zk.
- 📄 PEÑA CASANOVA, J. et al. (1981): *Sordera Central*. Logopedia Fonoaudiológica. I. liburukia, 2. zk. (86-91), 1981.
- 📄 SILVESTRE, N. ETA BESTE BATZUK (2003): *Sordera. Comunicación y aprendizaje*. Bartzelona. Masson.
- 📄 TORRES, S. eta beste batzuk (1995): *Deficiencia auditiva. Aspectos psicoevolutivos y educativos*. Málaga. Aljibe. (Educación para la diversidad)
- 📄 VALMASEDA, M. eta beste batzuk (1991): *Comunicación y lenguaje. El lenguaje de los alumnos sordos*. Madril. Centro Nacional de Recursos para la Educación Especial-MEC.
- 📄 VERDUGO, M.A. et al. (1998). *Personas con discapacidad. Perspectivas psicopedagógicas y rehabilitadoras*. Madril. Siglo XXI de España Editores, S A.
- 📄 VIGOTSKY, L.S. (1979): *El desarrollo de los procesos psicológicos*. Bartzelona. Crítica.
- 📄 VIGOTSKY, L.S. (1996): *Pensamiento y Lenguaje*. Bartzelona. Paidós.

Bigarren atala

Txertatzeko eredu programa

BATXILERGOA

EUSKAL HIZKUNTZA ETA LITERATURA, GAZTELANIA ETA LITERATURA

HELBURUAK

1. Bizitza sozial eta kultureko hainbat testuingurutako diskurtso idatziak ulertzea, esparru akademikokoak eta hedabideetakoak bereziki. Bakoitzaren komunikazio-berezitasunak aintzat hartzea eta haien edukiak interpretatzea, haiek ulertu ondoren egoera berrietan aplikatzeko.
2. Komunikazio-sistema alternatiboen laguntzarekin, bizitza sozial eta kultureko hainbat testuingurutako ahozko diskurtsoak ulertzea, esparru akademikokoak eta hedabideetakoak bereziki. Haien edukiak interpretatzea, haiek ulertu ondoren egoera berrietan aplikatzeko.
3. Idatziz diskurtso koherenteak, zuzenak eta egokiak erabiltzea, komunikatzeko eta hainbat egoeratarara egokitzeko, esparru akademikoan bereziki, komunikazio-beharrei modu eraginkorrean erantzun ahal izateko.
4. Esparru akademikoan ahoz koherentziaz adieraztea eta jokatzeko, komunikazio-sistema alternatiboen laguntzarekin, komunikazio-beharrei eraginkortasunez erantzuteko.
5. Soziolinguistikako oinarritzko ezagutzen laguntzarekin, gure errealitate elebiduna ezagutzea eta interpretatzea, hizkuntzaren eremuko aurreiritziak saihesteko.
6. Soziolinguistikako oinarritzko ezagutzak kontuan hartuz, eleaniztasuna eta kultura-aniztasuna aztertzea eta interpretatzea, eleaniztasunak eta kultura-aniztasunak dakarten aberastasunaren aurrean jarrera positiboa eta errespetuzkoa garatzeko.
7. Hizkuntza idatziaren erabilera sozialak aztertzea, gogoeta eta kritika eginez, aurreiritziak adierazten dituzten hizkuntza-estereotipoak saihesteko norberaren ekoizpenetan.
8. Hizkuntzen osagai soziolinguistiko, diskurtsibo eta gramatikalei buruz gogoeta egitea, kontzeptu eta prozedura egokiak erabiliz, testuen ulermena, azterketa eta iruzkinak hobetzeko, bai eta testuen plangintza, ekoizpena eta zuzenketa egiteko ere.
9. Testuak ulertzeko eta ekoizteko prozeduretan, hizkuntzen osagaiei buruz hausnartzea, hizkuntza bakoitzean ikasitakoa beste hizkuntzetara aldatzen laguntzeko.
10. Literatura-lanak interpretatzea eta balioestea, haien arte-izaera osatzen duten elementuak identifikatzea, eta kultura-tradizioarekin eta sortzeko eta jasotzeko gizarte-baldintzekin lotzea, lan horietan gizakion banakako nahiz taldeko proiektzioa hautemateko.
11. Euskal literaturaren eta espainiar literaturaren garaien ezaugarri orokorrez gainera, literatura horietako egile eta lanik garrantzitsuenak ezagutzea, literatura-testuak ulertzen laguntzeko eta lan horiek ikasteko orduan informazio-iturri egokiak erabiltzeko.

- Estrategiak jakinaren gainean erabiltzea, landutako testu idatzien ulermena eta sorkuntza arautzeko.
- Norberak ebaluatzeko, elkarrekin ebaluatzeko eta norberak zuzentzeko estrategiak erabiltzea, testu idatziak hobetzeko
- Edozein hizkuntzatan –baita zeinu-hizkuntzan ere– garatutako hizkuntza-ezagutza formalak aktibatzea, beste hizkuntzetan egindako testu idatziak errazago ulertzeko eta sortzeko.
- Komunikazio-egoerako elementuak.
- Testu idatzien ugaria.
- Testu-genero idatzi formalen ezaugarriak, esparru akademikokoak bereziki (txostenak, monografiak...).
- Era guztietako aurreiritziak salatzen dituzten hizkuntza-erabilerak balioestea.
- Testu idatzien aurkezpena zaintzeko interesa, paperean nahiz euskarri digitalean.

3. multzoa. Literatura-diskurtsoa

- Landutako garai eta generoetako lanak eta pasarte esanguratsuak banaka nahiz taldeka irakurtzea.
- Literatura-testuak irakurtzean, literaturan behin eta berriz agertzen diren gaiak identifikatzea, eta haien bilakaera antzematea denboran zehar.
- Landutako literatura-lanen historia-testuinguru soziokulturala eta linguistikoa zein zen jakitea.
- Literatura-testuak aztertzea, dagokion generoaren egitura-ezaugarriei erreparatuta, eta erabilitako adierazpen-baliabideak kontuan hartuta.
- Literatura-lanak, eta zineman, musikan... egin diren egokitzapenak alderatzea, eta haien arteko antzekotasunak eta desberdintasunak aztertzea.
- Euskal literaturako eta espainiar literaturako testuak alderatzea.
- Eztabaidetan eta ahozko iruzkinetan esku hartzea, irakurritako testuen esanahiari buruz iritziak trukatzeko; komunikazio-sistema alternatiboak eta IKTak erabiliko dira laguntzeko.
- Literatura egin nahian testuak sortzea, ereduetan oinarrituta.
- Informazio egokia bilatzea, aukeratzea eta lantzea, literatura-testuei buruz lan akademikoak egiteko.
- Lan akademikoak planifikatzea, egituratzea eta ekoiztea, literatura-testuak aztertzeko eta interpretatzeko.
- Literatura-diskurtsoa, fenomeno komunikatibo eta estetiko gisa.

ESPAINIAR LITERATURA

Narratiba:

- *Kontakizunaren forma tradizionalak eta XVII. mendera arte izandako aldaketak.*
- *XIX. mendeko narratibaren berezitasun garrantzitsuenak.*

Lirika:

- *Lirikak XVII. mendera arte izandako eboluzioa.*
- *Erromantizismoko poesia.*

Antzerkia:

- *Antzerkiak XVII. mendera arte izandako eboluzioa.*
- *Antzerki neoklasikoa eta drama erromantikoa.*

EUSKAL LITERATURA

Narratiba:

- *Lehenbiziko testu idatziak. XVI., XVII. eta XVIII. mendeetako prosa.*
- *XIX. mendeko narratibaren ezaugarri garrantzitsuenak. XIX. mendeko ipuinetatik XX. mende-hasierako eleberrira.*

Poesia:

- *Herri-lirika eta lirika idatziaren sorrera.*
- *Bertsolaritza. Bertsolaritzaren jatorria eta bilakaera. Bertsolari erromantikoak.*
- *XX. mende-hasiera arteko poesia.*

Antzerkia:

- *Herri-antzerkia: maskaradak, pastoralak.*
- *Ilustrazioa eta antzerki jasoaren jatorria.*

- Literatura fenomeno komunikatibo eta estetikatzat hartzea, norbera eta errealitate historiko eta soziala azaltzeko.
- Literatura kultura-ondaretzat hartzea.
- Literatura ezagutzeko jakin-mina eta interesa izatea.
- Literatura, geure burua eta kultura aberasteko iturritzat hartzea, eta jarduera atsegin eta errealitatea ulertzeko bitartekotzat.
- Literatura-lanetan norberaren irizpideak garatzeko jarrera kritikoa izatea.
- Besteen iritzien aurrean, begirunea eta jarrera irekia izatea.

4. multzoa. Hizkuntzari buruzko gogoeta

- Hizkuntza-unitateak bereiztea landutako testuetan.
- Hizkuntza-unitateen forma eta funtzioa aztertzea landutako testuetan.
- Hizkuntza-unitateekin zerikusia duten kontzeptuak sistematizatzea, hizkuntzari buruzko gogoeta-eremu guztietan.
- Hizkuntzari buruzko ezagutza erabiltzea, testuak ulertzeko eta idazteko norberak dituen prozesuak hobetzeko.
- Euskarak eta gaztelaniak komunean duten hizkuntza-terminologia erabiltzea, hizkuntzari buruzko gogoeta egiteko jardueretarako.
- Hizkuntza desberdinetan helburu berdinarekin erabiltzen diren prozedura linguistiko batzuk konparatzea.
- Testu idatzietan, hainbat hizkuntzaren artean egiten diren kalko eta transferentzia okerrak identifikatzea eta zuzentzea.
- Hizkuntzetako batean –baita zeinu-hizkuntzan ere– jasotako ezagutzak besteetan erabiltzea, gainerako hizkuntzei buruzko hausnarketan laguntzeko.
- Testuak zuzentzeko hiztegiak eta ortografia-zuzentzaileak autonomiaz erabiltzea.
- Adierazpen-markak, azalpen-testuetan erabiltzen direnak bereziki.
- Modalizazio-prozedurak, azalpen-testuetan erabiltzen direnak bereziki.
- Hizkuntza-prozedurak, informazioa hobeto ulertzeko: berriz formulatzea, adibideak ematea...
- Perpaus-modalitatea, azalpen-testuei dagokiena bereziki.
- Elementu deiktikoak.
- Testuaren koherentzia: erreferentzia-esparruak.
- Testu-egiturak, azalpen-testuetan erabiltzen direnak bereziki.

- Kohesio-elementuak (lokailuak, adierazgailuak, koerreferentzia-elementuak, aditz-denborak), azalpen-testuetan erabiltzen direnak bereziki.
- Perpausaren egitura sintaktikoa eta semantikoa, azalpen-testuetan erabiltzen direnak bereziki.
- Esaldi konplexu motak, azalpen-testuetan erabiltzen direnak bereziki.
- Hitzak sortzeko mekanismoak, azalpen-testuetan erabiltzen direnak bereziki.
- Azalpen-testuetako erlazio semantikoak.
- Erlazio semantikoak. Denotazioa eta konnotazioa.
- Berariazko terminologiak (zientziarenak, lanbideenak...).
- Gramatika-, ortografia- eta ortotipografia-arauak.
- Norberaren sorkuntzak arautzeko eta ikaskuntza-prozesuko autonomia bultzatzeko, hizkuntzari buruz hausnartzeak duen garrantzia baloratzea.
- Hizkuntza-arauek gizartean duten garrantziaz jabetzea, erabiltzaileen arteko komunikazio eraginkorra errazten dutelako.

5. multzoa. Hizkuntzaren dimentsio soziala

- Gaur egungo hizkuntza- eta kultura-aniztasuna aztertzea, eta horri buruz gogoeta egitea.
- Gure inguruko hizkuntza- eta kultura-aniztasuna aztertzea, eta horri buruz gogoeta egitea.
- EAEko gaur egungo egoera soziolinguistikoa –eta izan duen bilakaera– aztertzea.
- Hizkuntzarekiko eta hiztunekiko jarrerak eta gizarte-harremanak identifikatzea –taldeka nahiz bakarka–, eta horri buruz gogoeta egitea. Zeinu-hizkuntzarekiko jarrera ere kontuan hartuko da.
- Hizkuntzen arteko ukipen-fenomenoak aztertzea.
- Espainiako estatuko hizkuntzen ezaugarri garrantzitsuenak identifikatzea, testuak irakurriz.
- Gure inguruko hizkuntzen ezaugarriak alderatzea.
- Gaur egungo gizartearen hizkuntza- eta kultura-aniztasuna.
- Elebitasuna. Eleaniztasuna. Gutxiengo eta gehiengo hizkuntzak. Hizkuntza gutxituak.
- Euskal Herriko egoera soziolinguistikoa.
- Hizkuntzak eta dialektoak.
- Espainiako estatuko hizkuntzak.
- Euskararen eta gaztelaniaren historia eta bilakaera.
- Gizartearen hizkuntza- eta kultura-aniztasunaren balioespen positiboa, Euskal Herriko egoerari dagokionez bereziki.
- Hizkuntzak, pertsonak erlazionatzeko eta komunitateen nortasuna adierazteko bitartekoak direla balioestea, bereziki komunikazio-sistema alternatiboen kasuan.
- Inguruko hizkuntzen erabilera errespetatzea eta ondo balioestea.
- Hizkuntzen aurreko jarrera positiboak garatzea, zehazki, euskara berreskuratzeko prozesuaren aurrekoa, euskararen erabileraren aurrean lotura afektibo positiboak sortzea sustatuz.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK

Ebaluazio-irizpide hauek ikasleen ezaugarri espezifikoak kontuan hartuta aplikatuko dira.

- 1. Komunikazio-sistema alternatiboen laguntzaz, ahozko eta ikus-entzunezko testuak (esparru akademikoko azalpen-testuak, bereziki) hainbat erabilera-eremutan interpretatzea eta balioestea, eta gizartean betetzen duten eginkizuna aintzat hartzea.**

- 1.1. Komunikazio-egoeraren ezaugarriak identifikatzen ditu.**

- 1.2. Gai nagusia adierazten du.
 - 1.3. Zientzia-hedapenerako azalpen-testuetan, bigarren mailako gaiak identifikatzen ditu.
 - 1.4. Testuaren eduki orokorra laburtzen du.
 - 1.5. Beste hizkuntzetan (zeinu-hizkuntza barne) garatutako estrategiak erabiltzen ditu, ahozko testuak hobeto ulertzeko.
- 2. Komunikatzeko dituen aukeren arabera, jarduera akademikoarekin lotutako gai ezagunei buruzko ahozko aurkezpenak egiten laguntzea, aurrez plangintza eginez eta ikus-entzunezko baliabideak eta informazio- eta komunikazio-teknologiak erabiliz.**
- 2.1. Hainbat informazio-iturri erabiltzen ditu.
 - 2.2. Komunikatzeko garrantzitsua den informazioa hautatzen du.
 - 2.3. Edukia egituratzen du, azalpen-testuei dagokien eskemari jarraituz.
 - 2.4. Entzuleentzat egokia den erregistroa aukeratzen eta erabiltzen du.
 - 2.5. Keinuak eta gorputz-jarrera kontrolatzen ditu.
 - 2.6. Kortesia-arauak errespetatzen ditu.
 - 2.7. Aurkezpenak egiten laguntzeko, ikus-entzunezko baliabideak eta informazio- eta komunikazio-teknologiak eraginkortasunez erabiltzen ditu.
 - 2.8. Erabilera baztertzailak saihesten ditu.
 - 2.9. Zeregina planifikatzean eta egitean autonomia agertzen du.
- 3. Ikasteko, ahozko eta idatzizko elkarrekintzetan gogotsu eta gogoeta eginez parte hartzea, komunikazio-sistema alternatiboak eta informazio- eta komunikazio-teknologiak erabiliz eta egokiro eta behar bezala azalduz eta argudiatuz.**
- 3.1. Ikuspuntu desberdinak alderatzen ditu eta berea berrikusten du, idatziz.
 - 3.2. Besteen argudioak gezurtatzen ditu.
 - 3.3. Zentzuzko ondorioak ateratzen ditu.
 - 3.4. Komunikazio-arazoak identifikatzen ditu eta horiek behar bezala konpontzen ditu.
 - 3.5. Idatzizko elkarriketari dagozkion gizarte-komunikazioko arauak aplikatzen ditu.
 - 3.6. Edonolako bazterketa adierazten duten estereotipoak erabiltzea saihesten du.
 - 3.7. Gainerakoekin lankidetzan aritzen da, eta dagozkion erantzukizunak betetzen ditu talde-lanetan.
 - 3.8. Beste hizkuntzetan garatutako estrategiak erabiltzen ditu, idatziz modu eraginkorrean komunikatzeko.
- 4. Testu idatziak –esparru akademikoko azalpen-testuak, bereziki– hainbat erabilera-eremutan interpretatzea eta balioestea, eta gizartean betetzen duten eginkizuna aintzat hartzea.**
- 4.1. Komunikazio-egoeraren ezaugarriak identifikatzen ditu.
 - 4.2. Gai nagusia adierazten du.
 - 4.3. Zientzia-hedapenerako azalpen-testuetan (akademikoak nahiz kazetaritzakoak) bigarren mailako gaiak identifikatzen ditu.
 - 4.4. Ondorioak ateratzen ditu testuko informazioetatik eta norberak dakienetik.
 - 4.5. Diskurtsoko osagaien arteko loturak identifikatzen ditu, lokailuek eta antolatzaileek lagunduta.
 - 4.6. Testuko zatien arteko loturak grafikoki aurkezten ditu, eskemak, kontzeptu-mapak, eta abar erabiliz.
 - 4.7. Testuaren eduki orokorra laburtzen du.
 - 4.8. Testua ondo ulertuta eta bere iritzi eta arrazoibideetan oinarrituta, iritziak ematen ditu.
 - 4.9. Beste hizkuntzetan garatutako estrategiak erabiltzen ditu, testu idatziak hobeto ulertzeko.

5. Hizkuntzalaritzaz, literaturaz eta egungo egoeraz testuak idaztea –esparru akademikoko azalpen-testuak, bereziki–, hainbat erabilera-eremutan baliatzeko, eta aldez aurretik prestatutako eskema bati jarraituz.

- 5.1. Askotariko informazio-iturriak erabiltzen ditu, paperean eta euskarri digitalean.
- 5.2. Komunikatzeko garrantzitsua den informazioa hautatzen du.
- 5.3. Fitxak, eskemak eta laburpenak erabiltzen ditu informazioa antolatzeko.
- 5.4. Edukia egituratzen du, azalpen-testuei dagokien eskemari jarraituz.
- 5.5. Hizkuntza-prozedurak erabiltzen ditu, informazioa hobeto ulertzeko.
- 5.6. Testu-kohesiorako prozedurak erabiltzen ditu esaldiak osatzeko.
- 5.7. Aipuak egiteko prozedurak ondo erabiltzen ditu.
- 5.8. Zuzen aipatzen du kontsultatutako bibliografia.
- 5.9. Informazio- eta komunikazio-teknologiak erabiltzen ditu testuak sortzeko eta zuzentzeko.
- 5.10. Erabilera baztertzailerak saihesten ditu.
- 5.11. Norberak ebaluatzeko, elkarrekin ebaluatzeko eta norberak zuzentzeko estrategiak erabiltzen ditu testuak hobetzeko.
- 5.12. Gramatikako, ortografiako eta ortotipografiako arauak errespetatzen ditu.
- 5.13. Zeregina planifikatzean eta egitean autonomia agertzen du.
- 5.14. Beste hizkuntzetan garatutako estrategiak erabiltzen ditu, testu idatziak hobeto sortzeko.

6. Euskal Autonomia Erkidegoko egoera elebiduna kritikoki interpretatzea, ezagutza soziolinguistikoak erabiliz.

- 6.1. Inguruko egoera soziolinguistikoa deskribatzen eta balioesten du, soziolinguistikako zenbait kontzeptu aplikatuz.
- 6.2. Hizkuntza baten egoera baldintzatzen duten oinarritzko faktoreak identifikatzen ditu.
- 6.3. Hizkuntzen arteko ukipen-egoerek eragindako fenomenoak ezagutzen ditu: maileguak, interferentziak, kalkoak...
- 6.4. Euskararen eta gaztelaniaren jatorriaren eta bilakaeraren ezaugarri garrantzitsuenak ezagutzen ditu.
- 6.5. Euskarak eta gaztelaniak egun munduan duten egoera azaletik ezagutzen eta azaltzen du.
- 6.6. Hizkuntzak eta hiztunak errespetatzen ditu, eta haiei buruzko aurreiritziak kontzienteki saihesten ditu.

7. Hizkuntza-aniztasuna kritikoki interpretatzea, ezagutza soziolinguistikoak erabiliz.

- 7.1. Egungo gizartearen errealitate soziolinguistikoa deskribatzen eta balioesten du, kontzeptu soziolinguistikoak aplikatuz.
- 7.2. Europako eta gaztelaniaz hitz egiten den herrialdeetako egungo hizkuntza-errealitateari buruzko oinarritzko datuak ezagutzen ditu.
- 7.3. Hizkuntza desberdinen arteko maileguak ezagutzen ditu.
- 7.4. Eleaniztasunarekiko eta kultura-aniztasunarekiko jarrera positiboa eta errespetuzkoa agertzen du.
- 7.5. Hizkuntza baten egoera baldintzatzen duten oinarritzko faktoreak deskribatzen eta adierazten ditu.
- 7.6. Etorikinen hizkuntzak eta hizkuntza horien hiztunak errespetatzen ditu.

8. Era guztietako komunikazio-egoeretan esamolde eta balioespen diskriminatzaileak identifikatzea, eta norberaren lanetan nahita saihestea.

- 8.1. Aurreiritziak eta gutxiespenak adierazten dituzten hizkuntza-erabilerei buruz gogoeta egiten du berariaz.
- 8.2. Bere lanetan esamolde horiek saihesten ditu, autonomiaz eta modu kontzientean jokatu.

9. Hizkuntzaren mailen gaineko ezagutzak identifikatzea eta erabiltzea –gogoeta eginez–, testuak interpretatzean eta norberaren jarduna arautzean.

- 9.1. Azalpen-testuetan, testuinguruaren, testuaren, perpausaren eta hitzen hizkuntza-markak identifikatzen ditu.
- 9.2. Hizkuntza-ezagutzak gero eta autonomia handiagoz sistematizatzen eta sailkatzen ditu.
- 9.3. Landutako testuen ulermenean eta ekoizpenean, oinarrizko gramatika-, ortografia- eta ortotipografia-arauak erabiltzen ditu, gero eta autonomia handiagoz.
- 9.4. Hainbat iturritatik hizkuntzei buruzko informazioa eskuratzen du, autonomiaz.
- 9.5. Bere eta besteen testuetako akats nagusiak identifikatzen eta zuzentzen ditu.
- 9.6. Hizkuntza batean (zeinu-hizkuntza barne) garatutako hizkuntza-ezaguerak erabiltzen ditu, gainerako hizkuntzetan landutako testuen ulermena eta sorkuntza hobetzeko.

10. Euskaraz eta gaztelaniaz erabiltzen den hizkuntza-terminologia komuna ezagutzea, eta hizkuntzari buruzko gogoeta-jardueretan zuzen erabiltzea.

- 10.1. Euskaraz eta gaztelaniaz erabiltzen den hizkuntza-terminologia komuna ezagutzen du.
- 10.2. Hizkuntzari buruzko hausnarketa-jarduerak egiteko beharrezkoa den terminologia ulertzen du.
- 10.3. Landutako testuen gainean gogoeta egiteko jardueretan terminologia egokia erabiltzen du.
- 10.4. Hizkuntza-informazioa modu autonomoan eskuratzen du, hainbat euskarri erabiliz: kontsulta-liburuak, hiztegiak, web-orriak...

11. Ezagutza berriak eskuratzeko eta sentsibilitate estetikoa garatzeko erabiltzea literatura.

- 11.1. Irizpide propioei jarraituz, literatura-obrak hautatzen ditu, une atseginak igartzeko.
- 11.2. Literaturari buruzko elkarrekintza idatzietan (txatak, foroak...) gogoz parte hartzen du, bere esperientziak eta ikuspegiak azalduz.
- 11.3. Irakurritako literatura-obrei buruzko iritzia ematen du, askotariko euskarriak erabiliz.
- 11.4. Sentimenduak, pentsamenduak eta balio kolektiboak transmititzeko bitarteko gisa erabiltzen du.

12. XIX. mendera arteko literatura-lanen eta pasarte garrantzitsuen edukia interpretatzea, literatura moldeei, -garaiei eta -egileei buruz ikasitakoa erabiliz.

- 12.1. Literatura-generoak eta haien ezaugarriak ezagutzen ditu.
- 12.2. Ikasitako garai eta literatura-mugimenduetako egile eta obra garrantzitsuak ezagutzen ditu.
- 12.3. Literatura-lanak beren testuinguru historiko, sozial eta kulturean interpretatzen ditu.
- 12.4. Testuetan behin eta berriro errepikatzen diren gaiak identifikatzen ditu.
- 12.5. Badaki gai horiek zer bilakaera izan duten eta nola tratatu diren.
- 12.6. Euskal literaturako eta espainiar literaturako testuen artean lotura esanguratsuak egiten ditu.

13. Lan kritikoak egitea, landutako garai eta mugimenduetako testu garrantzitsuenak irakurri ondoren.

2. multzoa. Diskurtsoen ugaritasuna: irakurtzea eta idaztea

- Testu idatziak bereiztea –egoeraren elementuak aintzat hartuta-, generoa, erregistroa eta komunikazio-testuingururako egokitasuna aztertuz.
- Testu idatzien –bereziki, argudio-testuen– gaia, egitura eta erregistroa identifikatzea, esparru akademikoko, gizarte-hedabideetako eta publizitateko testuetan.
- Argudio-testuen edukia aztertzea, eskemak, kontzeptu-mapak, laburpenak... erabiliz.
- Hizkuntzazkoak ez diren elementuen esanahia interpretatzea: ikonoak, osagai ortotipografikoak...
- Testu idatzien –bereziki, argudio-testuen– plangintza egitea, komunikazio-egoeraren ezaugarriak identifikatu ondoren, esparru akademikoko, gizarte-hedabideetako eta publizitateko testuetan.
- Batez ere argudio-izaera duten testu idatzi egokiak, koherenteak, kohesionatuak eta zuzenak egitea, esparru akademikoko, komunikabideetako eta publizitateko testuei begira bereziki.
- Argudiatzeko estrategiak eraginkortasunez erabiltzea.
- Euskarri inprimatu eta digitaletatik abiatuta, informazioa lortzeko, lantzeko eta ebaluatzeko prozedurak erabiltzea, testu idatziak ulertzeko eta sortzeko.
- Hainbat informazio-iturritatik jasotako informazioa aukeratzea eta etikoki erabiltzea –testu idatziak sortzeko–, eta beharrezkoak diren aipuak eta erreferentziak aipatzea.
- Estrategiak jakinaren gainean erabiltzea, landutako testu idatzien ulermena eta sorkuntza arautzeko.
- Norberak ebaluatzeko, elkarrekin ebaluatzeko eta norberak zuzentzeko estrategiak erabiltzea, testu idatziak hobetzeko.
- Edozein hizkuntzatan –baita zeinu-hizkuntzan ere– garatutako hizkuntza-ezagutza formalak aktibatzea, beste hizkuntzetan egindako testu idatziak errazago ulertzeko eta sortzeko.
- Testu-genero idatzi formalen ezaugarriak, gizarte-hedabideenak bereziki (editoriala, kritika, iritzi-artikulua, saiakera, iruzkin kritikoa...).
- Konbentzitzea helburu duten mezuei dagokienez, jarrera zuhurra eta kritikoa izatea; bereziki, gizarte-komunikabideetatik eratorritako mezuei dagokienez.
- Era guztietako aurreiritziak salatzen dituzten hizkuntza-erabilerak balioestea.
- Testu idatzien aurkezpena zaintzeko interesa, paperean nahiz euskarri digitalean.
- Ortografia-, gramatika- eta ortotipografia-arauek gizartean duten garrantzia aitortzea.

3. multzoa. Literatura-diskurtsoa

- Landutako garai eta generoetako lanak eta pasarte esanguratsuak banaka nahiz taldeka irakurtzea.
- Literatura-testuak irakurtzean, literaturan behin eta berriz agertzen diren gaiak identifikatzea, eta haien bilakaera antzematea denboran zehar.
- Landutako literatura-lanen testuinguru historikoa, soziokulturala eta linguistikoa zein zen jakitea.
- Literatura-testuak aztertzea, dagokion generoaren egitura-ezaugarriei erreparatuta, eta erabilitako adierazpen-baliabideak kontuan hartuta.
- Literatura-lanak, eta zineman, musikan... egin diren egokitzapenak alderatzea, eta haien arteko antzekotasunak eta desberdintasunak aztertzea.
- Euskal literaturako eta espainiar literaturako testuak alderatzea.
- Eztabaidetan eta ahozko iruzkinetan esku hartzea, irakurritako testuen esanahiari buruz iritziak trukatzeko; komunikazio-sistema alternatiboak eta IKTak erabiliko dira laguntzeko.
- Literatura egin nahian testuak sortzea, ereduetan oinarrituta.
- Informazio egokia bilatzea, aukeratzea eta lantzea, literatura-testuei buruz lan akademikoak egiteko.

- Lan akademikoak planifikatzea, egituratzea eta ekoiztea, literatura-testuak aztertzeke eta interpretatzeko.

ESPAINIAR LITERATURA

Narratiba:

- *XX. mendearen lehen erdiko narratiba.*
- *XX. mendeko bigarren erditik gaur egunera arteko narratiba.*
- *Hispanoamerikako eleberria eta ipuingintza.*

Lirika:

- *Abangoardiaren eta tradizioaren arteko bat-egitea, XX. mendeko poesian.*
- *Lirikaren joerak, XX. mendeko bigarren erditik gaur egunera arte.*

Antzerkia:

- *XX. mendeko antzerkiaren bilakaera eta eraldaketa.*
- *Saiakera.*
- *Saiakeraren bilakaera. Saiakera XX. mendean.*

EUSKAL LITERATURA

Narratiba:

- *Narratibaren bilakaera, XX. mendearen erditik gaur egunera arte.*

Poesia:

- *Bertsolaritza. Bertsolari erromantikoetatik gaur egungo bertsolarietara.*
- *Gerraurreko pizkundetik gaur egunera arte.*

Antzerkia:

- *XX. mende hasierako antzerkia.*
- *Gerraondotik gaur egunera arteko antzerkia.*

Saiakera:

- *Saiakeraren bilakaera.*

- Literatura ezagutzeko jakin-mina eta interesa izatea.
- Literatura geure burua eta kultura aberasteko iturritzat hartzea, jarduera atsegin eta errealitatea ulertzeko bitartekotzat jotzea.
- Literatura kultura-ondaretzat hartzea.
- Literatura-lanetan norberaren irizpideak garatzeko jarrera kritikoa izatea.
- Besteen iritzien aurrean, begirunea eta jarrera irekia izatea.

4. multzoa. Hizkuntzari buruzko gogoeta

- Hizkuntza-unitateak bereiztea landutako testuetan.
- Hizkuntza-unitateen forma eta funtzioa aztertzea landutako testuetan.
- Hizkuntza-unitateekin zerikusia duten kontzeptuak sistematizatzea, hizkuntzari buruzko gogoeta-eremu guztietan.

- Hizkuntzari buruzko ezagutza erabiltzea, testuak ulertzeko eta idazteko norberak dituen prozesuak hobetzeko.
- Euskarak eta gaztelaniaz duten hizkuntza-terminologia erabiltzea, hizkuntzari buruzko gogoeta-jardueretarako.
- Hizkuntza desberdinetan helburu berdinarekin erabiltzen diren prozedura linguistiko batzuk konparatzea.
- Testu idatzietan, hainbat hizkuntzaren artean egiten diren kalko eta transferentzia okerrak identifikatzea eta zuzentzea.
- Hizkuntzetako batean –baita zeinu-hizkuntzan ere– jasotako ezagutzak besteetan erabiltzea, gainerako hizkuntzei buruzko hausnarketan laguntzeko.
- Adierazpen-markak, argudio-testuetan erabiltzen direnak bereziki.
- Iritzi-testuetan objektibotasuna eta subjektibotasuna adierazteko hizkuntza-prozedurak.
- Modalizazio-prozedurak, iritzi-testuetan erabiltzen direnak bereziki.
- Perpaus-modalitatea, iritzi-testuei dagokiena bereziki.
- Elementu deitikoak.
- Erregistroa.
- Argudiatzeko estrategiak.
- Testuen koherentzia. Erreferentzia-esparruak, ustekizunak, inferentziak.
- Testu-egiturak, iritzi-testuetan erabiltzen direnak bereziki.
- Kohesio-elementuak (lokailuak, adierazgailuak, koerreferentzia-elementuak, aditz-denborak), iritzi-testuetan erabiltzen direnak bereziki.
- Perpausaren egitura sintaktikoa eta semantikoa, iritzi-testuetan erabiltzen direnak bereziki.
- Esaldi konplexu motak, iritzi-testuetan erabiltzen direnak bereziki.
- Argudio-testuetako ezaugarri lexikoak.
- Erlazio semantikoak. Denotazioa eta konnotazioa.
- Gramatika-, ortografia- eta ortotipografia-arauak.
- Ulermena sustatzeko, norberaren sorkuntzak arautzeko eta ikaskuntza-prozesuko autonomia bultzatzeko, hizkuntzari buruz hausnartzeak duen garrantzia baloratzea.
- Erabiltzaileen arteko komunikazio eraginkorra bultzatzeko, hizkuntza-arauek duten garrantzia eta gizarte-balioa aitortzea.

5. multzoa. Hizkuntzaren dimentsio soziala

- Hizkuntzarekiko jarrerak eta gizarte-harremanak identifikatzea –taldeka nahiz bakarka–, eta horri buruz gogoeta egitea.
- Hizkuntzarekiko jarrerak identifikatzea, hainbat egoera aztertuz.
- Gure inguruko hizkuntzen eta dialektoen ezaugarriak alderatzea.
- Hizkuntza normalizatzeko prozesuak.
- Hizkuntzak garatzeko, sustatzeko eta normalizatzeko erakundeak.
- Hizkuntzak eta dialektoak. Ameriketako gaztelania.
- Euskalkiak. Ezaugarri nagusiak.
- Hizkuntzen aldaera soziokulturalak. Hizkuntza estandarra. Hizkuntza-araua.
- Inguruko hizkuntzen arteko ukipen-fenomenoak.
- Gizartearen hizkuntza- eta kultura-aniztasunaren balioespen positiboa, Euskal Herriko egoerari dagokionez bereziki.
- Hizkuntzak pertsonak erlazionatzeko eta komunitateen nortasuna adierazteko bitartekoak direla balioestea; arreta berezia jarriko zaie zeinu-hizkuntzari eta komunikazio-sistema alternatiboari.
- Inguruko hizkuntzen eta haien aldaeren erabilera errespetatzea eta ondo balioestea.
- Etorkinen hizkuntzak eta hizkuntza horien hiztunak errespetatzea.

- Hizkuntzen aurreko jarrera positiboak garatzea, zehazki, euskara berreskuratzeko prozesuaren aurrekoa, euskararen erabileraren aurrean lotura afektibo positiboak sortzea sustatuz.
- Hizkuntzari buruzko aurreiritzien aurrean jarrera kritikoa izatea.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK

1. Komunikazio-sistema alternatiboen laguntzaz, ahozko eta ikus-entzunezko testuak, hedabideetakoak bereziki –iritzi-testuak, zientzia-hedapenerako testuak– interpretatzea eta balioestea hainbat erabilera-eremutan, eta gizartean betetzen duten eginkizuna eta zabaltzen dituzten balioak aintzat hartzea.

- 1.1. Komunikazio-egoeraren ezaugarriak identifikatzen ditu.
- 1.2. Gai nagusia adierazten du.
- 1.3. Iritzi-testuetan eta zientzia-hedapenerako testuetan, bigarren mailako gaiak identifikatzen ditu.
- 1.4. Ondorioak ateratzen ditu testuko informazioetatik eta norberak dakienetik.
- 1.5. Testuaren balioak aztertzen ditu.
- 1.6. Testua ondo ulertuta eta bere iritzi eta arrazoibideetan oinarrituta, iritziak ematen ditu.
- 1.7. Testuaren eduki orokorra laburtzen du.
- 1.8. Beste hizkuntzetan (zeinu-hizkuntza barne) garatutako estrategiak erabiltzen ditu, ahozko testuak hobeto ulertzeko.

2. Komunikatzeko dituen aukeren arabera, gaur egungo gaiei buruz ahozko aurkezpenak egiten laguntzea, aurrez prestatutako eskema bati jarraituz eta ikus-entzunezko baliabideak eta informazio- eta komunikazio-teknologiak erabiliz.

- 2.1. Hainbat informazio-iturri erabiltzen ditu.
- 2.2. Garrantzitsua den informazioa hautatzen du.
- 2.3. Gai berari buruz era bateko eta besteko iritziak biltzen ditu.
- 2.4. Edukia egituratzen du, berak egindako eskemari jarraituz.
- 2.5. Entzuleentzat egokia den erregistroa aukeratzen eta erabiltzen du.
- 2.6. Keinuak eta gorputz-jarrera kontrolatzen ditu.
- 2.7. Kortesia-arauak errespetatzen ditu.
- 2.8. Aurkezpenak egiten laguntzeko, ikus-entzunezko baliabideak eta informazio- eta komunikazio-teknologiak eraginkortasunez erabiltzen ditu.
- 2.9. Erabilera baztertzailleak saihesten ditu eta hizkuntzako beste alternatiba batzuk bilatzen ditu.
- 2.10. Zeregina planifikatzean eta egitean autonomia agertzen du.

3. Ikasteko, ahozko eta idatzizko elkarrekintzetan gogotsu eta gogoeta eginez parte hartzea, komunikazio-sistema alternatiboak eta informazio- eta komunikazio-teknologiak erabiliz eta egokiro eta behar bezala azalduz eta argudiatuz.

- 3.1. Ikuspuntu desberdinak alderatzen ditu eta berea berrikusten du, idatziz.
- 3.2. Besteen argudioak gezurtatzen ditu.
- 3.3. Zentzuzko ondorioak ateratzen ditu.
- 3.4. Komunikazio-arazoak identifikatzen ditu eta horiek behar bezala konpontzen ditu.
- 3.5. Ahozko eta idatzizko elkarrizketari dagozkion gizarte-komunikazioko arauak aplikatzen ditu.

- 3.6. Edonolako bazterketa adierazten duten estereotipoak erabiltzea saihesten du.
- 3.7. Gainerakoekin lankidetzan aritzen da, eta dagozkion erantzukizunak betetzen ditu talde-lanetan.
- 3.8. Beste hizkuntzetan garatutako estrategiak erabiltzen ditu, idatziz modu eraginkorrean komunikatzeko.

4. Idatzizko testuak, hedabideetakoak bereziki –iritzi-testuak, zientzia-hedapenerako testuak– interpretatzea eta balioestea hainbat erabilera-eremutan, eta gizartean betetzen duten eginkizuna eta zabaltzen dituzten balioak aintzat hartzea.

- 4.1. Komunikazio-egoeraren ezaugarriak identifikatzen ditu.
- 4.2. Gai nagusia adierazten du.
- 4.3. Iritzi-testuetan eta zientzia-hedapenerako testuetan, bigarren mailako gaiak identifikatzen ditu.
- 4.4. Ondorioak ateratzen ditu testuko informazioetatik eta norberak dakienetik.
- 4.5. Diskurtsoko osagaien arteko loturak identifikatzen ditu, lokailuek eta antolatzaileek lagunduta.
- 4.6. Testuko zatien arteko loturak grafikoki aurkezten ditu, eskemak, kontzeptu-mapak, eta abar erabiliz.
- 4.7. Testuaren eduki orokorra laburtzen du.
- 4.8. Testuaren balio agerikoenak aztertzen ditu.
- 4.9. Testua ondo ulertuta eta bere iritzi eta arrazoibideetan oinarrituta, iritziak ematen ditu.
- 4.10. Beste hizkuntzetan garatutako estrategiak erabiltzen ditu, idatzizko testuak hobeto ulertzeko.

5. Hizkuntzalaritzaz, literaturaz eta egungo egoeraz testuak idaztea –argudio-testuak, bereziki–, hainbat erabilera-eremutan baliatzeko, eta alde zurretik prestatutako eskema bati jarraituz.

- 5.1. Askotariko informazio-iturriak erabiltzen ditu, paperean eta euskarri digitalean.
- 5.2. Komunikatzeko behar duen informazio egokia aukeratzen du.
- 5.3. Gai berari buruz era bateko eta besteko iritziak biltzen eta balioesten ditu.
- 5.4. Iritzia argi adierazten du.
- 5.5. Argudio-ildo koherentea eramaten du.
- 5.6. Edukia eskema egoki bati jarraituz egituratzen du.
- 5.7. Argudiatzeko estrategiak eraginkortasunez erabiltzen ditu.
- 5.8. Testu-kohesiorako prozedurak erabiliz osatzen ditu esaldiak.
- 5.9. Aipuak egiteko prozedurak egokiro erabiltzen ditu.
- 5.10. Kontsultatuko bibliografia zuzen txertatzen du.
- 5.11. Informazio- eta komunikazio-teknologiak erabiltzen ditu, testuak sortzeko eta zuzentzeko.
- 5.12. Erabilera baztertzailerak saihesten ditu.
- 5.13. Oinarritzko gramatika-, ortografia- eta ortotipografia-arauak betetzen ditu.
- 5.14. Zeregina planifikatzean eta egitean autonomia agertzen du.
- 5.15. Beste hizkuntzetan garatutako estrategiak erabiltzen ditu, testu idatziak hobetzeko.

6. Hizkuntza-aniztasuna kritikoki interpretatzea, ezagutza soziolinguistikoak erabiliz.

- 6.1. Gizartearen egoera soziolinguistikoa deskribatzen eta balioesten du, kontzeptu soziolinguistikoak aplikatuz.
- 6.2. Hizkuntza baten egoera baldintzatzen duten oinarritzko faktoreak identifikatzen ditu.

- 6.3. Hizkuntzen arteko ukipen-egoerek eragindako fenomenoak ezagutzen ditu: maileguak, interferentziak, kalkoak...
 - 6.4. Europako eta gaztelaniaz hitz egiten den herrialdeetako egungo hizkuntza-errealitateari buruzko oinarrizko datuak ezagutzen ditu.
 - 6.5. Hizkuntza estandarrak eta euskalkiek euskararen iraupenean eta transmisioan betetzen duten funtzioa ezagutzen du.
 - 6.6. Eleaniztasunarekiko eta kultura-aniztasunarekiko jarrera positiboa eta errespetuzkoa agertzen du.
 - 6.7. Hizkuntzak eta hiztunak errespetatzen ditu, eta haiei buruzko aurreiritziak kontzienteki saihesten ditu.
 - 6.8. Etorkinen hizkuntzak eta hizkuntza horien hiztunak errespetatzen ditu.
- 7. Hizkuntzak sendotzerakoan esku hartzen duten alderdiak aztertzea eta balioestea, hainbat erabilera-eremutan, eta baita hizkuntzak galtzea edo ordezkatzeko eragin dezaketen faktoreak ere.**
- 7.1. Normalizaziorako neurriak edo kulturaren esparrukoak hartzeko arrazoiak identifikatzen ditu.
 - 7.2. Hizkuntzak sendotzeko, normalizatzeko edo ordezkatzeko prozesuen ezaugarri orokorrak azaltzen ditu.
 - 7.3. Prozesu horietan eragiten duten hizkuntza-alderdiak eta baldintza historiko eta soziopolitikoak identifikatzen ditu.
 - 7.4. Inguruko errealitate soziolinguistikoa modu kritikoan aztertzen du.
 - 7.5. Normalizazio-prozesuetan esku hartzen duten erakundeek egiten duten lana ezagutzen du.
 - 7.6. Hizkuntza batek bere bizitasuna galtzea eragozteko hizkuntza-normalizazioa beharrezko prozesua dela ulertzen du.
- 8. Era guztietako komunikazio-egoeretan –erabilera formaletan, bereziki–, esamolde eta balioespen diskriminatzaileak identifikatzea, eta norberaren lanetan nahita saihestea.**
- 8.1. Aurreiritziak eta gutxiespenak adierazten dituzten hizkuntza-erabilerei buruz gogoeta egiten du berariaz.
 - 8.2. Bere lanetan esamolde horiek saihesten ditu, autonomiaz eta modu kontzientean jokatu.
- 9. Hizkuntzaren mailen gaineko ezagutzak identifikatzea eta erabiltzea –gogoeta eginez eta autonomiaz jokatu–, testuak interpretatzean eta norberaren jarduna arautzean.**
- 9.1. Argudio-testuetan, testuinguruaren, testuaren, perpausaren eta hitzen hizkuntza-markak identifikatzen ditu.
 - 9.2. Hizkuntza-ezagutzak modu autonomoan sistematizatzen eta sailkatzen ditu.
 - 9.3. Hizkuntza batean (zeinu-hizkuntza barne) garatutako hizkuntza-ezaguerak erabiltzen ditu, gainerako hizkuntzetan landutako testuen ulermena eta sorkuntza hobetzeko.
 - 9.4. Landutako testuen ulermenean eta ekoizpenean, oinarrizko gramatika-, ortografia- eta ortotipografia-arauak erabiltzen ditu, gero eta autonomia handiagoz. Ikaslearen ezaugarrien arabera.
 - 9.5. Bere eta besteen testuetako akats nagusiak identifikatzen eta zuzentzen ditu.
- 10. Beharrezko hizkuntza-terminologia ezagutzea (bi hizkuntzetan erabilgarria dena), eta ezagutza hori hizkuntzari buruzko hausnarketa-jardueretan egokiro erabiltzea.**
- 10.1. Euskaraz eta gaztelaniaz erabiltzen den hizkuntza-terminologia komuna ezagutzen du.

- 10.2. Hizkuntzari buruzko hausnarketa-jarduerak egiteko beharrezkoa den terminologia ulertzen du.
- 10.3. Landutako testuen gainean gogoeta egiteko jardueretan beharrezkoa duen terminologia erabiltzen du.
- 10.4. Hizkuntza-informazioa modu autonomoan eskuratzen du, hainbat euskarri erabiliz: kontsulta-liburuak, hiztegiak, web-orriak...

11. Ezagutza berriak eskuratzeko eta sentsibilitate estetikoa garatzeko erabiltzea literatura.

- 11.1. Irizpide propioei jarraituz, literatura-obrak hautatzen ditu, une atseginak igartzeko.
- 11.2. Literaturari buruzko elkarrekintza idatzietan (txatak, foroak...) gogoz parte hartzen du, bere esperientziak eta ikuspegiak azalduz.
- 11.3. Literatura-lanei buruz bere iritzia ematen du, askotariko euskarriak erabiliz.
- 11.4. Literatura sentimenduak, pentsamenduak eta balio kolektiboak transmititzeko bitarteko gisa erabiltzen du.

12. Gaur egungo literatura-lanen eta pasarte garrantzitsuen edukia interpretatzea, literatura-moldeei, garaiei eta egileei buruz ikasitakoa erabiliz.

- 12.1. Literatura-generoetan izandako berrikuntzak ezagutzen ditu.
- 12.2. Ikasitako garai eta literatura-mugimenduetako egile eta obra garrantzitsuak ezagutzen ditu.
- 12.3. Literatura-lanak beren testuinguru historiko, sozial eta kulturean interpretatzen ditu.
- 12.4. Literatura-tradizioko gai jakin batzuk eta sortu berriak diren beste gai batzuk identifikatzen ditu.
- 12.5. Badaki gai horiek zer bilakaera izan duten eta nola tratatu diren.
- 12.6. Euskal literaturako eta espainiar literaturako testuen artean lotura esanguratsuak egiten ditu.

13. Lan kritikoak egitea, landutako garai eta mugimenduetako testu garrantzitsuenak irakurri ondoren.

- 13.1. Hainbat informazio-iturri erabiltzen ditu.
- 13.2. Literatura-lanak interpretatzeko garrantzitsua den informazioa hautatzen du.
- 13.3. Hainbat iturritatik jasotako informazioa laburtzen du.
- 13.4. Literatura-lanak beren testuinguru historiko eta literarioaren barnean interpretatzen ditu.
- 13.5. Literatura-lana egilearen ibilbidearen barnean kokatzen du.
- 13.6. Testuaren edukia eta forma balioesten ditu.
- 13.7. Lanak egiterakoan, egokiro erabiltzen ditu informazio- eta komunikazio-teknologiak.

14. Informazioa bilatzeko, hautatzeko eta lantzeko, gizarteko komunikabideak eta informazio- eta komunikazio-teknologiak gero eta autonomia eta eraginkortasun handiagoz eta espiritu kritikoarekin erabiltzea.

- 14.1. Badu bere kabuz kontsultatzeko ohiturarik, askotariko iturriak erabiliz: idatzizkoak, digitalak eta ikus-entzunezkoak.
- 14.2. Ikasturtean landutako irizpideak oinarri hartuta, gizarte-komunikabideetako eta ICTetako mezuen fidagarritasuna edo sinesgarritasuna egiaztatzen du.
- 14.3. Hainbat iturritatik eskuratutako informazioa modu etikoan erabiltzen du.
- 14.4. Informazio- eta komunikazio-teknologiak erabiltzen ditu, testuak sortzeko eta zuzentzeko.

15. Hizkuntza guztietan burututako ikaste-prozesuei buruz gogoeta egitea.

- 15.1. Norberaren eta besteen ikaskuntza ebaluatzerakoan, gogoz parte hartzen du.
- 15.2. Ebaluazio-tresnen lanketan gogotsu parte hartzen du.
- 15.3. Akatsak egitea ikaste-prozesuaren zati dela onartzen du.
- 15.4. Bere ikaskuntzan egindako aurrerapenez eta zailtasunez jabetzen da.
- 15.5. Autoerregulaziorako hizkuntza batean ikasitako estrategiak kontzienteki erabiltzen ditu, gainerako hizkuntzetan landutako testuak ulertzeko eta sortzeko.
- 15.6. Hizkuntzak ikasteko eta erabiltzeko norberak duen gaitasunari dagokionez, jarrera aktiboa du eta konfiantza erakusten du.

BATXILERGOA

ATZERRIKO HIZKUNTZA

HELBURUAK

1. Hizkuntzaren hainbat erabilera-eremutako diskurtso idatziak ulertzea. Bakoitzaren komunikazio-berezitasunak aintzat hartzea eta haien edukiak interpretatzea, haiek ulertu ondoren egoera berrietan aplikatzeko.
2. Idatziz diskurtso bidez adieraztea, hainbat egoerari eta komunikazio-helbururi erantzuteko eta komunikazio-beharrei modu eraginkorrean erantzun ahal izateko.
3. Atzerriko hizkuntzaren oinarriko ezaugarri sozialak eta kulturalak ezagutzea eta interpretatzea, eta estereotipoak eta aurreiritziak saihestea, eleaniztasunak eta kultura-aniztasunak dakarten aberastasunaren aurrean jarrera positiboa eta errespetuzkoa garatzeko.
4. Hizkuntzaren erabilera sozialak aztertzea, gogoeta eta kritika eginez, hainbat testuinguru sozial eta kulturaletan ondo komunikatzeko estrategiak erabiltzarren.
5. Atzerriko hizkuntza eta, oro har, hizkuntzak hainbat jatorri, hizkuntza eta kulturatako pertsonak elkarrekin komunikatzeko eta ulertzeko erabiltzen dituzten tresnak direla positiboki balioestea, esperientzia antolatzeke eta giza harremanak egituratzeko beste bide batzuk ere badaudela ikusteko.
6. Atzerriko hizkuntzaren osagai soziolinguistiko, diskurtsibo eta gramatikalei buruz gogoeta egitea, kontzeptu eta prozedura egokiak erabiliz, testu idatziak hobeto ulertzeko eta ekoizteko.
7. Literatura- eta arte-testuak gero eta modu autonomoagoan irakurriz gozatzea, beste mundu eta kultura batzuk ezagutzeko, eta sentsibilitate estetikoak garatzeko.
8. Informazioa bilatzean, hautatzean eta prozesatzean, informazio-iturriak eta teknologiak autonomiaz, espiritu kritikoz eta jarrera etikoz erabiltzea, bizitza sozial eta kulturalako testuinguruetan hizkuntza eraginkortasunez erabili ahal izateko.
9. Hizkuntza eta irakasgai guztietan ikasitako komunikazio-ezagutzak eta -strategiak erabiltzea, eta norberaren ikasteko prozesuei buruz gogoeta egitea, hizkuntzen arteko transferentzia bultzatzeko eta ikasteko autonomia garatzeko.

3. multzoa. Literatura-diskurtsoa

- Ikasleen gogoko literatura-lanak eta pasarteak irakurtzea.
- Ikasleen gogoko literatura-testuak irakurtzea, ahal dela ulertzea.
- Aurrez plangintza egin ondoren, literatura-xedea duten testuak ekoiztea: olerki laburrak, antzerkiak eta kontakizun laburrak, ereduaren gaineko gogoetan eta azterketan oinarrituta.
- Liburutegia, bideoteka eta Internet erabiltzea, irakurtzeko autonomia garatuz joateko.
- Nork bere literatura-asmoko testuak sortzeko, informazio- eta komunikazio-teknologiak erabiltzea.
- Landutako literatura-generoen ezaugarri garrantzitsuenak ezagutzea: narratiboa, lirikoa eta dramatikoa.
- Literaturaren beste adierazpen batzuk: komikia, musika, zinema...
- Literatura-testua plazer-iturritzat hartzea, kulturak hurbiltzeko eta hizkuntza eta norbera aberasteko.
- Atzerriko hizkuntzako literatura ezagutzeko jakin-mina eta interesa izatea.
- Irakurtzeko autonomia garatzea.
- Beste pertsonen iritzien aurrean begirunea eta jarrera irekia erakustea.

4. multzoa. Hizkuntzari buruzko gogoeta

- Hizkuntzari buruzko ezagutza erabiltzea, testuak ulertzeko eta idazteko norberak dituen prozesuak hobetzeko.
- Gogoeta-jarduerak egiteko behar den terminologia komuna erabiltzea.
- Hizkuntza desberdinetan helburu berdinarekin erabiltzen diren prozedura linguistiko batzuk konparatzea.
- Hainbat hizkuntzaren artean egiten diren kalko eta transferentzia okerrak identifikatzea.
- Hizkuntzetako batean jasotako ezagutzak besteetan erabiltzea, gainerako hizkuntzei buruzko hausnarketan laguntzeko.
- Ikasteko, askotariko baliabideak (informatikoak, digitalak edo bibliografikoak) autonomiaz erabiltzea, hala nola hiztegi elebidunak eta elebakarrak edota kontsulta-iturriak.
- Hizkuntza-ezagutzak antolatzeke, barneratzeko, gogoratzeko eta erabiltzeko oinarritzko estrategiak aplikatzea.
- Norberak zein taldeak ebaluatzeko estrategiak erabiltzea, ahozko, idatziko eta ikus-entzunezko ekoizpenak hobetzeko.
- Akatsak ikasteko prozesuaren parte direla onartzea, haien zergatia identifikatzea, eta zuzentzeko estrategiak erabiltzea.
- Hizkuntzaren oinarritzko erabilera-aldaerak ezagutzea: hizkuntza formalaren eta informalaren arteko desberdintasunak.
- Landutako testu moten egituren ezaugarri garrantzitsuenak ezagutzea.
- Kohesio-elementu arruntak (lokailuak, adierazgailuak, koerreferentzia-elementuak, aditz-denborak) ezagutzea askotariko testuetan.
- Gramatika-funtzioak eta -egiturak berrikustea eta zabaltzea, hainbat komunikazio-asnotara egokituta.
- Ikasleen interesekoak diren eta curriculumaren beste irakasgai batzuei lotuta dauden gai orokorreki dagokien lexikoa zabaltzea.
- Hitzak eratzeko eta elkartzeko baliabide batzuk ezagutzea.
- Gela barruan nahiz kanpoan, ikasteko aukerak baliatzeko interesa izatea, informazio- eta komunikazio-teknologiaren laguntzaz.
- Norberaren sorkuntzak arautzeko eta ikasteko prozesuko autonomia bultzatzeko, hizkuntzari buruz hausnartzeak duen garrantzia baloratzea.

- Erabiltzaileen arteko komunikazio eraginkorra bultzatzeko, hizkuntza-arauek duten garrantzia eta gizarte-balioa aitortzea.

5. multzoa. Hizkuntzaren dimentsio soziala

- Atzerriko hizkuntza hitz egiten den herrialdeetako elementu sozial eta kultural nagusiak ezagutzea.
- Atzerriko hizkuntzaren hiztunen eta hemengo hiztunen arteko antzekotasunei eta desberdintasunei buruz gogoeta egitea, ohitura, jokamolde, jarrera, balio eta sinesmenei dagokienez.
- Europako hizkuntza-errealitatea, gaur egun.
- Atzerriko hizkuntzaren egoera munduan.
- Solaskideen hizkuntza-erabilerak errespetatzea.
- Ikasgelan, ikastetxean eta inguruan dauden hizkuntza guztiak komunikazio- eta ikaskuntza-bitarteko gisa balioestea.
- Nazioarteko harremanetan, atzerriko hizkuntzaren garrantzia balioestea, herrialdeak komunikatzeko eta elkar ulertzeko eta beste kultura eta hizkuntza batzuk ezagutzeko.
- Beste kultura bat duten eta beste hizkuntzak hitz egiten dituzten pertsonekin harremanetan egoteak norberarengan sortzen duen aberastasuna balioestea.
- Jarrera kritikoa izatea mezu diskriminatzailerikiko.
- Atzerriko hizkuntzaren garrantzia balioestea, ezagutza berriak eskuratzeko.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK

Ebaluazio-irizpide hauek ikasleen ezaugarri espezifikoak kontuan hartuta aplikatuko dira.

1. Harremanetan gogotsu parte hartzea, ikasteko eta ikasgelako gizarte-harremanak lantzeko, IKTen laguntzarekin.

- 1.1. Berez parte hartzen du.
- 1.2. Bere ikuspegia azaltzen du.
- 1.3. Argi hitz egiten du.
- 1.4. Ahozko elkarrekintza arautzen duten gizarte-komunikazioko oinarriko arauak errespetatzen ditu.
- 1.5. Gainerakoekin lankidetzan aritzen da, eta, talde-lanak egitean, dagozkion erantzukizunak betetzen ditu.

2. Norberaren intereseko, gaur egungo eta gai akademikoko testu idatzietako ideia orokorrak eta informazio zehatzak, hainbat komunikazio-egoeretatik datozenak, ulertzea.

- 2.1. Informazio nagusia ulertzen eta interpretatzen du, hainbat informazio-iturritatik jasotako gai bateko eta besteko testuetan.
- 2.2. Askotariko testuetan, beharrezko informazio zehatza identifikatzen du.
- 2.3. Testuinguruaren eta beste hizkuntzez dituen ezagutzen laguntzaz, esanahiak antzematen ditu.
- 2.4. Hainbat testu motatan, xehetasun garrantzitsuak identifikatzen ditu.
- 2.5. Adierazle esplizitu ohikoenak identifikatzen ditu, mezua ondo interpretatzeko.
- 2.6. Paperean nahiz euskarri digitalean dauden kontsulta-materialak modu autonomoan erabiltzen ditu, informazioa bilatzeko, dudak argitzeko eta hipotesiak berresteko.
- 2.7. Testu idatziaren komunikazio-egoeraren oinarriko ezaugarriak ulertzen ditu.

2.8. Beste hizkuntzetan ikasitako estrategiak erabiltzen ditu, irakurketan ulermena hobetzeko.

3. Aurretik plangintza egin ondoren, testu idatziak sortzea, norberaren intereseko gaiei, gaur egungoei nahiz gai akademikoei buruz edo atzerriko hizkuntzari atxikitako alderdi soziokulturalekin lotutako gaiei buruz.

3.1. Gero eta autonomia maila handiagoz, informazioa bilatzen, hautatzen eta prozesatzen du, paperean nahiz euskarri digitalean.

3.2. Informazioa antolatzeke, eskemak eta laburpenak egiten ditu.

3.3. Edukia egituratzen du, testuaren sekuentzia egokiari jarraituz.

3.4. Informazio- eta komunikazio-teknologiak gero eta autonomia handiagoz erabiltzen ditu, bere testuak sortzeko eta berrikusteko.

3.5. Hizkuntza guztietan garatutako autoebaluazio- eta autozuzenketa-estrategiak erabiltzen ditu, bere testuak hobetzeko.

3.6. Gramatikako, ortografiako eta tipografiako oinarriko arauak errespetatzen ditu.

3.7. Zeregina planifikatzean eta egitean autonomia agertzen du.

4. Hizkuntza-aniztasuna kritikoki interpretatzea, ezagutza soziolinguistikoak erabiliz.

4.1. Gaur egungo errealitate soziolinguistikoa ezagutzen eta balioesten du, kontzeptu soziolinguistikoak aplikatuz.

4.2. Europako egungo hizkuntza-errealitateari buruzko oinarriko datuak ezagutzen ditu.

4.3. Eleaniztasunarekiko eta kultura-aniztasunarekiko jarrera positiboa eta errespetuzkoa agertzen du.

5. Komunikazio-egoeretan, mota guztietako esamolde eta balioespen diskriminatzaileak identifikatzea, eta norberaren lanetan nahita saihestea.

5.1. Hizkuntza-erabileretan, aurreiritziak eta gutxiespenak antzematen ditu, hainbat motatako testuetan.

5.2. Hizkuntzaren hainbat erabilerari buruz ageriko gogoeta egiten du.

5.3. Hizkuntza-erabileretan, aurreiritzien eta gutxiespenen oinarrian dauden gizarte-harremanak ezagutzen ditu.

5.4. Bere lanetan, gutxiespen-esamoldeak saihesten ditu, eta beste aukera batzuk bilatzen ditu.

6. Hizkuntza-ezagutzak ezagutzea eta erabiltzea gogoeta eginez eta gero eta autonomia handiagoz, testuak interpretatzean eta ekoiztean.

6.1. Oinarriko hizkuntza-arauak aplikatzen ditu, testuen ulermenean eta ekoizpenean.

6.2. Landutako testuetan, hainbat mailatako hizkuntza-markak identifikatzen ditu.

6.3. Hizkuntza batean garatutako hizkuntza-ezagutzak erabiltzen ditu, testuen ulermena eta sorkuntza hobetzeko.

6.4. Hizkuntza-informazioa gero eta autonomia handiagoz eskuratzen du, hainbat informazio-iturritatik.

6.5. Bere eta besteen testuetako akats nagusiak identifikatzen eta zuzentzen ditu.

6.6. Berak egindako lanetan nahiz besteek egindakoetan, ezagutzen duen beste hizkuntza batetik hartutako kalko okerrak antzematen eta zuzentzen ditu.

6.7. Hizkuntza-terminologia egokia ezagutzen du, gogoeta-jarduerak egiteko.

7. Literatura plazera lortzeko eta ikasteko erabiltzea, horrela hizkuntza eta pertsona bera hobetzea eta aberastea lortuko baita.

- Hainbat esparrutako askotariko testuen osagai testualetatik nahiz ez-testualetatik abiatuta, informazioa iragartzea.
- Hainbat esparrutatik jasotako askotariko testuen informazio orokorra nahiz zehatza, gero eta testu konplexuagoetakoa, ulertzea, estiloa eta irakurtzeko abiadura testuetara eta helburuetara egokituz.
- Hainbat motatako testuetan, komunikazio-asmoa, ohiko osagai testualak eta paratestualak, eta informazioa antolatzeke modua identifikatzea.
- Gero eta testu konplexuagoetan, mezuen elementu implizituak ulertzea.
- Elementu linguistikoak eta ez-linguistikoak erabiltzea, hitz edo esamolde ezezagunen esanahia ondorioztatzeko.
- Testu luzeak hainbat euskarritan kontsultatzea, nahi den informazioa aurkitzeko.
- Hainbat informazio-iturritatik jasotako informazioa eta argudioak laburtzea.
- Norberaren intereseko testu luzeak [akademikoak, pertsonalak edo profesionalak] modu autonomoan irakurtzea, informazio-iturri egokiak erabiliz.
- Hainbat baliabide digital, informatiko eta bibliografiko modu autonomoan erabiltzea, ulermen-arazoak argitzeko eta, jarduera bat egitean, informazioa, ideiak eta iritziak bilatzeko.
- Irakurketa ulertzeko beste hizkuntzetan barneratutako estrategiak erabiltzea eta transferitzea, testu-generoa, komunikazio-testuingurua eta lortu nahi den helburua aintzat hartuta.
- Nolabaiteko konplexutasuna duten askotariko testuak, gai pertsonalei, gaur egungo gaiei edo interes akademikoa duten gaiei buruzkoak, planifikatzea eta berrikustea, osaketa-prozesuan zehar.
- Hainbat eremutako askotariko testu idatzi koherenteak egitea [paperean nahiz euskarri digitalean], lexiko zabalagoa erabiliz eta behar besteko zuzentasun gramatikala erakutsiz.
- Estrategiak jakinaren gainean erabiltzea, testu idatzien ulermena eta sorkuntza arautzeko.
- Informazio- eta komunikazio-teknologiak erabiltzea, atzerriko hizkuntzaren bitartez testuak sortzeko, informazioa transmititzeko, elkarrekin komunikatzeko eta lankidetzan aritzeko.
- Landutako testu motaren ezaugarriak ezagutzea, dagozkion tipologiaren eta erabilera-eremuaren arabera.
- Hainbat helburutarako hizkuntza idatzia erabiltzeko jarrera positiboa izatea.
- Lankidetzako egoeretan, erantzukizunak bere gain hartzea, eta prozesuak nahiz emaitzak besteekin batera ebaluatzea.
- Informazio-iturri inprimatu eta digitaletatik jasotako testuak erabiltzean jarrera etikoa izatea.

3. multzoa. Literatura-diskurtsoa

- Ikasleen gogoko literatura-lan eta pasarteak, gero eta konplexuagoak eta, ahal dela, jatorrizkoak, irakurtzea.
- Ikasleen gogoko literatura-testuak [jatorrizkoak, ahal dela] ulertzea.
- Aurrez plangintza egin ondoren, literatura-xedea duten testuak ekoiztea: olerkiak, antzerkiak eta kontakizun laburrak, eredu gainera gogoetan eta azterketan oinarrituta.
- Liburutegia, bideoteka eta Internet erabiltzea, irakurtzeko autonomia garatuz joateko.
- Nork bere literatura-asmoko testuak sortzeko, informazio- eta komunikazio-teknologiak erabiltzea.
- Landutako generoen ezaugarriak: narratiboa, lirikoa eta dramatikoa.
- Literaturaren beste adierazpen batzuk: komikia, musika, zinema...
- Literatura-testua plazer-iturritzat hartzea, kulturak hurbiltzeko eta hizkuntza eta norbera aberasteko.
- Atzerriko hizkuntzako literatura ezagutzeko jakin-mina eta interesa izatea.
- Irakurtzeko autonomia garatzea.
- Beste pertsonen iritzien aurrean begirunea eta jarrera irekia erakustea.

4. multzoa. Hizkuntzari buruzko gogoeta

- Hizkuntzari buruzko ezagutza erabiltzea, testuak ulertzeko eta idazteko norberak dituen prozesuak hobetzeko.
- Gogoeta-jarduerak egiteko behar den terminologia komuna erabiltzea.
- Hizkuntza desberdinetan helburu berdinarekin erabiltzen diren prozedura linguistiko batzuk konparatzea.
- Hizkuntzen arteko kalko eta transferentzia oker batzuk ezagutzea eta zuzentzea.
- Hizkuntzetako batean jasotako ezagutzak besteetan erabiltzea, gainerako hizkuntzei buruzko hausnarketan laguntzeko.
- Ikasteko, askotariko baliabideak (informatikoak, digitalak edo bibliografikoak) autonomiaz erabiltzea, hala nola hiztegi elebidunak eta elebakarrak edota kontsulta-iturriak.
- Hizkuntza-ezagutzak antolatzeko, barneratzeko, gogoratzeko eta erabiltzeko estrategiak aplikatzea.
- Norberak zein taldeak ebaluatzeko estrategiak erabiltzea, ahozko, idatziko eta ikus-entzunezko ekoizpenak hobetzeko.
- Akatsak ikasteko prozesuaren parte direla onartzea, haien zergatia identifikatzea, eta zuzentzeko estrategiak erabiltzea.
- Hizkuntzaren erabilera-aldaera nagusiak ezagutzea: hizkuntza formalaren eta informalaren arteko desberdintasunak.
- Landutako testu moten egituren ezaugarriak ezagutzea.
- Hainbat kohesio-elementu (lokailuak, adierazgailuak, koerreferentzia-elementuak, aditz-denborak) ezagutzea askotariko testuetan.
- Gramatika-funtzio eta -egitura konplexuak berrikustea eta erabiltzea, hainbat komunikazio-asmotara egokituta.
- Ikasleen interesekoak diren eta, bereziki, curriculumaren beste irakasgai batzuei lotuta dauden gai orokorre dagokien lexikoa zabaltea.
- Hitzak eratoritzeko eta elkartzeko baliabide batzuk ezagutzea.
- Gela barruan nahiz kanpoan, ikasteko aukerak baliatzeko interesa izatea, informazio- eta komunikazio-teknologiek lagunduta.
- Norberaren sorkuntzak arautzeko eta ikaskuntza-prozesuko autonomia bultzatzeko, hizkuntzari buruz hausnartzeak duen garrantzia baloratzea.
- Erabiltzaileen arteko komunikazio eraginkorra bultzatzeko, hizkuntza-arauek duten garrantzia eta gizarte-balioa aitortzea.

5. multzoa. Hizkuntzaren dimentsio soziala

- Atzerriko hizkuntza hitz egiten den herrialdeetako elementu sozial eta kulturalak ezagutzea.
- Atzerriko hizkuntzaren hitzunen eta hemengo hitzunen arteko antzekotasunei eta desberdintasunei buruz gogoeta egitea argudioetan oinarrituta, ohitura, jokamolde, jarrera, balio eta sinesmenei dagokienez.
- Hizkuntzen egoera Europan, gaur egun.
- Atzerriko hizkuntzaren egoera munduan.
- Atzerriko hizkuntzaren aldaerak.
- Solaskideen hizkuntza-erabilerak errespetatzea.
- Ikasgelan, ikastetxean eta inguruan dauden hizkuntza guztiak komunikazio- eta ikaskuntza-bitarteko gisa baloratzea.
- Nazioarteko harremanetan, atzerriko hizkuntzaren garrantzia balioestea, herrialdeak komunikatzeko eta elkar ulertzeko, eta beste kultura eta hizkuntza batzuk ezagutzeko.
- Beste kultura bat duten eta beste hizkuntzak hitz egiten dituzten pertsonekin harremanetan egoteak norberarengan sortzen duen aberastasuna baloratzea.

- Jarrera kritikoa izatea mezu diskriminatzaileekiko.
- Atzerriko hizkuntzaren garrantzia balioestea, ezagutza berriak eskuratzeko, batez ere esparru akademikoan.

EBALUAZIO IRIZPIDEAK

Ebaluazio-irizpide hauek ikasleen ezaugarri espezifikoak kontuan hartuta aplikatuko dira.

1. Harremanetan gogotsu eta egoki parte hartzea, ikasteko eta ikasgelako gizarte-harremanak lantzeko, informazio- eta komunikazio-teknologiaren laguntzarekin.

- 1.1. Berez parte hartzen du.
- 1.2. Bere ikuspegia azaltzen du.
- 1.3. Argi hitz egiten du.
- 1.4. Ahozko elkarrekintza arautzen duten gizarte-komunikazioko arauak errespetatzen ditu.
- 1.5. Gainerakoekin lankidetzan aritzen da, eta, talde-lanak egitean, dagozkion erantzukizunak betetzen ditu.

2. Norberaren intereseko, gaur egungo eta gai akademikoko testu idatzietako ideia orokorrak eta informazio zehatzak, gero eta konplexuagoak diren eta hainbat komunikazio-egoeretatik datozen testuetakoak, ulertzea.

- 2.1. Informazio nagusia ulertzen eta interpretatzen du, hainbat informazio-iturritatik jasotako gai bateko eta besteko testuetan, testu akademikoetan bereziki.
- 2.2. Askotariko testuetan, testu akademikoetan bereziki, beharrezko informazio zehatza identifikatzen du.
- 2.3. Testuinguruaren eta beste hizkuntzetako bere ezagutzen laguntzaz, esanahiak antzematen ditu.
- 2.4. Hainbat testu motatan, testu akademikoetan bereziki, xehetasun garrantzitsuak hautatzen ditu.
- 2.5. Adierazle esplizituak identifikatzen ditu, mezua ondo interpretatzeko.
- 2.6. Paperean nahiz euskarri digitalean dauden kontsulta-materialak modu autonomoan erabiltzen ditu, informazioa bilatzeko, dudak argitzeko eta hipotesiak berresteko.
- 2.7. Testu idatziaren komunikazio-egoeraren ezaugarriak ulertzen ditu.
- 2.8. Beste hizkuntzetan ikasitako estrategiak erabiltzen ditu, irakurketan ulermena hobetzeko.

3. Aurretik plangintza egin ondoren, gero eta testu idatzi konplexuagoak sortzea, norberaren intereseko gaiak, gaur egungoei nahiz gai akademikoei buruz edo atzerriko hizkuntzari atxikitako alderdi soziokulturalekin lotutako gaiak buruz.

- 3.1. Modu autonomoan, informazioa bilatzen, hautatzen eta prozesatzen du, paperean nahiz euskarri digitalean.
- 3.2. Informazioa antolatzeke, fitxak, eskemak eta laburpenak egiten ditu.
- 3.3. Edukia egituratzen du, testuaren sekuentzia egokiari jarraituz.
- 3.4. Informazio- eta komunikazio-teknologiak modu autonomoan erabiltzen ditu, bere testuak sortzeko eta berrikusteko.
- 3.5. Hizkuntza guztietan garatutako autoebaluazio- eta autozuzenketa-estrategiak erabiltzen ditu, bere testuak hobetzeko.
- 3.6. Gramatikako, ortografiako eta tipografiako arauak errespetatzen ditu.
- 3.7. Zeregina planifikatzean eta egitean autonomia agertzen du.

4. Hizkuntza-aniztasuna kritikoki interpretatzea, ezagutza soziolinguistikoak erabiliz.

- 4.1. Gaur egungo errealitate soziolinguistikoa interpretatzen eta balioesten du, kontzeptu soziolinguistikoak aplikatuz.
- 4.2. Europako egungo hizkuntza-errealitateari buruzko datuak ezagutzen ditu.
- 4.3. Eleaniztasunarekiko eta kultura-aniztasunarekiko jarrera positiboa eta errespetuzkoa agertzen du.

5. Mota guztietako komunikazio-egoeretan, esamolde eta balioespen diskriminatzaileak identifikatzea, eta norberaren lanetan nahita saihestea.

- 5.1. Hizkuntza-erabileretan, aurreiritziak eta gutxiespenak antzematen ditu, hainbat motatako testuetan.
- 5.2. Hizkuntzaren erabilerei buruz ageriko gogoeta egiten du.
- 5.3. Hizkuntza-erabileretan, aurreiritzien eta gutxiespenen oinarrian dauden gizarte-harremanak aztertzen ditu.
- 5.4. Gutxiespen-esamoldeak saihesten ditu, eta beste aukera batzuk bilatzen ditu.

6. Hizkuntza-ezagutzak ezagutzea eta erabiltzea [gogoeta eginez eta autonomiaz jokatzuz], testuak interpretatzean eta ekoiztean.

- 6.1. Hizkuntza-arauak aplikatzen ditu, testuen ulermenean eta ekoizpenean.
- 6.2. Landutako testuetan, hainbat mailatako hizkuntza-markak identifikatzen ditu.
- 6.3. Hizkuntza batean garatutako hizkuntza-ezagutzak erabiltzen ditu, testuak hobeto ulertzeko eta ekoizteko.
- 6.4. Hizkuntza-informazioa autonomiaz eskuratzen du, hainbat informazio-iturritatik.
- 6.5. Bere eta besteen testuetako akats nagusiak identifikatzen eta zuzentzen ditu.
- 6.6. Berak egindako lanetan nahiz besteek egindakoetan, ezagutzen duen beste hizkuntza batetik hartutako kalko okerrak antzematen eta zuzentzen ditu.
- 6.7. Hizkuntza-terminologia egokia ezagutzen eta erabiltzen du, gogoeta-jarduerak egiteko.

7. Literatura plazera lortzeko eta ikasteko erabiltzea, horrela hizkuntza eta pertsona bera hobetzea eta aberastea lortuko baita.

- 7.1. Hainbat literatura-generotako testuak, gero eta konplexuagoak, irakurtzen ditu.
- 7.2. Bere irizpideak azaltzen ditu literatura-lanak edo bestelako arte-esparrutakoak aukeratzean, gozatu ahal izateko.
- 7.3. Landutako ereduetan oinarrituta, gero eta testu konplexuagoak planifikatzen eta ekoizten ditu.
- 7.4. Testuari buruzko bere iritzia ematen du.
- 7.5. Literatura sentimenduak, pentsamenduak eta balio kolektiboak transmititzeko bitarteko gisa ezagutzen du.
- 7.6. Liburutegia, bideoteka eta Internet modu eraginkorrean erabiltzen ditu.
- 7.7. Literatura-testu batean, atzerriko hizkuntzari dagozkion hizkuntza- eta kultura-alderdiak identifikatzen ditu.

8. Informazioa bilatzeko, hautatzeko eta lantzeko, gizarteko komunikabideak eta informazio- eta komunikazio-teknologiak gero eta autonomia eta eraginkortasun handiagoz eta espiritu kritikoarekin erabiltzea.

- 8.1. Badu bere kabuz kontsultatzeko ohiturarik, askotariko iturriak erabiliz. idatzizkoak, digitalak eta ikus-entzunezkoak.

- 8.2. Ikasturtean landutako irizpideak oinarri hartuta, gizarte-komunikabideetako eta IKTetako mezuen fidagarritasuna edo sinesgarritasuna egiaztatzen du.
- 8.3. Hainbat iturritatik eskuratutako informazioa modu etikoan erabiltzen du.
- 8.4. Testu-tratamenduko teknika digitalak autonomiaz erabiltzen ditu:
- 8.5. Informazio- eta komunikazio-teknologiak erabiltzen ditu, bere testuak sortzeko eta berrikusteko.

9. Hizkuntza guztietan burututako ikaste-prozesuei buruz gogoeta egitea.

- 9.1. Norberaren eta besteen ikaskuntza ebaluatzerakoan (autoebaluazioa, koebaluazioa), gogoz parte hartzen du.
- 9.2. Ebaluazio-tresnen lanketan gogotsu parte hartzen du.
- 9.3. Bere ikaskuntzan egindako aurrerapenez eta zailtasunez jabetzen da.
- 9.4. Autoerregulaziorako estrategiak kontzienteki erabiltzen ditu, testuak sortzeko, eta estrategia horiek hizkuntza batetik bestera transferitzen ditu.
- 9.5. Akatsak egitea ikasteko prozesuaren zati dela onartzen du.
- 9.6. Hizkuntzak ikasteko eta erabiltzeko norberak duen gaitasunari dagokionez, jarrera aktiboa du eta konfiantza erakusten du.